

SLOBODA OKUPLJANJA U BOSNI I HERCEGOVINI

Određeni aspekti institucionalne prakse i ključni izazovi u toku 2025. i 2026. godine

Dejan Lučka

SLOBODA OKUPLJANJA U BOSNI I HERCEGOVINI

Određeni aspekti institucionalne prakse i ključni izazovi u toku 2025. i 2026. godine

Sarajevo, 2026.

Edicija:	Ljudska prava Sarajevskog otvorenog centra
Broj publikacije:	112
Naslov:	Sloboda okupljanja u Bosni i Hercegovini Određeni aspekti institucionalne prakse i ključni izazovi u toku 2025. i 2026. godine
Autor:	Dejan Lučka
Glavna urednica:	Jovana Kisin Zagajac
Tehnički urednik:	Amil Brković
Lektura i korektura:	Udruženje za jezik i kulturu Lingvisti
Izdavač:	Sarajevski otvoreni centar
Za izdavača:	Emina Bošnjak

© Sarajevski otvoreni centar, www.soc.ba

Nekomercijalno umnožavanje, fotokopiranje ili bilo koji drugi oblik reprodukcije cijele publikacije ili njenih dijelova je poželjno, uz obavezno prethodno pismeno informisanje izdavača na e-mail: office@soc.ba.

Ovo djelo je dano na korištenje pod licencom Creative Commons Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 4.0 međunarodna

Ova publikacija je kreirana uz podršku organizacije ILGA Europe. Mišljenja izražena u ovom dokumentu ne predstavljaju nužno službeno mišljenje organizacije ILGA Europe ni Sarajevskog otvorenog centra.

Dejan Lučka

SLOBODA OKUPLJANJA U BOSNI I HERCEGOVINI

Određeni aspekti institucionalne prakse i ključni izazovi u toku 2025. i 2026. godine

Sarajevo, 2026.

ISBN 978-9926-572-12-9
CIP zapis dostupan u COBISS sistemu Nacionalne i univerzitetske biblioteke BiH pod
ID brojem 71104774

Sadržaj

Uvodnik 7

Koliko je (zakonski) slobodno „slobodno okupljanje"? 10

Opšti pogled na praksu 15

Da li se protestuje u BiH? 16

Dvojakost pristupa i razlike u postupanju 18

Ograničenja i zabrane 21

Prepreke i policijsko učešće 24

Pogled na odabrane specifične slučajeve 28

LGBT+ zajednica i pravo na slobodu okupljanja u BiH 29

Borba za zdravu životnu sredinu 32

Sarajevo 2026: spontana mobilizacija i protesti 35

Zaključak 38

Preporuke 41

Skraćenice:

BiH	Bosna i Hercegovina
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
RS	Republika Srpska
BD	Brčko distrikt Bosne i Hercegovine
KS	Kanton Sarajevo
SBK	Srednjobosanski kanton
USK	Unsko-sanski kanton
HNK	Hercegovačko-neretvanski kanton
PK	Posavski kanton
Građani/ke	Građani i građanke
Misija OSCE-a	Misija Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju u Bosni i Hercegovini
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
Povorka	Povorka ponosa

Uvodnik

Moć nastaje kad god se ljudi okupe i zajednički djeluju.[1]

Hana Arent

Pred vama je izvještaj koji se bavi određenim aspektima institucionalne prakse i ključnim izazovima u ostvarivanju i zaštiti slobode okupljanja u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: BiH) u periodu **od 1. januara 2025. do 1. jula 2026. godine.** Ipak, tamo gdje je to bilo potrebno radi potpunijeg razumijevanja konteksta i razvoja pojedinih pitanja, u određenim tematskim cjelinama, uzet je u obzir i širi vremenski okvir.

Ovaj tekst ima za cilj da prikaže osnovne probleme i izazove sa kojima su se u ovom periodu suočili građani i građanke (u daljem tekstu: građani/ke) koji koriste slobodu okupljanja, postupanje institucija, odnosno organa vlasti, kao i saglasnost pravnog okvira i procedura sa međunarodnim standardima ljudskih prava i dobrom praksom. Istovremeno, tekst nastoji da slobodu okupljanja djelimično sagleda i u širem društvenom i političkom kontekstu BiH.

Izvještaj ne predstavlja iscrpnu analizu propisa u Republici Srpskoj (u daljem tekstu: RS), Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: FBiH), njenim kantonima i Brčko distriktu BiH (u daljem tekstu: BD) već ispituje kako se pravila primjenjuju i kako nadležni organi postupaju prije, tokom i nakon okupljanja. U obzir je uzet i širi ambijent za građansko djelovanje, u mjeri u kojoj može uticati na spremnost građana/ki i njihovih organizacija da javno izraze neslaganje.

Predmet istraživanja su bila **okupljanja** na kojima *građani/ke javno iznose zahtjeve, ukazuju na probleme* ili *traže odgovornost institucija.* Okupljanja političkih partija, skupovi koje su organizovali organi vlasti, javne priredbe, sportski događaji i druge manifestacije *bez protestnog karaktera* **nisu direktno obuhvaćeni analizom,** osim u statističkom pogledu i u pogledu objašnjavanja određenih pojmova. Takvo određenje omogućava da se pažnja usmjeri na uslove pod kojima građani/ke samostalno koriste pravo na slobodno okupljanje, odnosno protest. Pored pregleda uočenih praksi, tri vrste okupljanja biće detaljnije razmotrene kao kratke studije slučaja, kako bi se kroz konkretne događaje sagledali postupanje institucija i iskustva učesnika.

Ovo istraživanje primjenjuje višeslojni metodološki pristup i u sebi uključuje *desk analizu dostupnih materijala,* analizu *jedanaest polustrukturisanih intervjua* sa ključnim sagovornicima (deset predstavnika iz mreže Sarajevskog otvorenog centra za praćenje slobode okupljanja u BiH i jednog predstavnika međunarodne organizacije), kao i analize *odgovora na zahtjeve za pristup informacijama* i *odgovora iz upitnika iz baze podataka* Sarajevskog otvorenog centra za praćenje prava na slobodu okupljanja.

Korišćeni izvori obuhvataju iskustva različitih aktera i javno dostupne podatke, ali oni *ne predstavljaju ukupan uzorak* niti *sveobuhvatan pregled* svih javnih okupljanja u BiH. Njihova vrijednost ogleda se u *prepoznavanju obrazaca* postupanja institucija, kao i *mogućih posljedica* koje njihove odluke i postupci mogu imati po ostvarivanje slobode okupljanja i položaja građana/ki. Pritom

[1] Hannah Arendt, *On Violence,* [Harcourt, Brace, Jovanovitch, New York: 1970], page 52.

treba razlikovati *neposredna svjedočenja* od *posrednih informacija,* a *navode policije, organizatora i drugih aktera* od *nalaza nezavisne istrage* i *činjenica utvrđenih* u odgovarajućem postupku.

Svi izrazi koji se upotrebljavaju u ovom tekstu za označavanje određenog roda podrazumijevaju sve rodove u onim dijelovima teksta koji nisu rodno određeni i koji se mogu odnositi na više rodova.

Koliko je (zakonski) slobodno „slobodno okupljanje”?

Građani ne trebaju tražiti dozvolu države da izraze svoje neslaganje sa državom.[2]

Intervju VII

Bosnu i Hercegovinu karakteriše veoma **specifično državno uređenje i legislativa na više nivoa,** pa tako odredbe kojima se propisuju i razrađuju prava vezana za slobodu okupljanja imamo u propisima u okviru države, entiteta, distrikta i kantona. Dakle, sloboda okupljanja je garantovana *Ustavom BiH*, ustavima Republike Srpske i Federacije BiH, *Statutom Brčko distrikta BiH*, kao i zakonima o javnom (mirnom) okupljanju koji postoje na nivou RS, kantona, kao i na nivou BD.[3]

Posebnost ustavnog sistema BiH ogleda se i u tome da je *Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda,* koja između ostalog štiti i slobodu izražavanja i okupljanja, neposredno primjenjiva i ima prioritet nad domaćim zakonima. Uz Evropsku konvenciju, Bosnu i Hercegovinu obavezuju i odredbe o slobodi mirnog okupljanja *Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima*. Takođe, sam *Ustav BiH* je nadahnut *Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima*, a aneks *Ustava FBiH* joj daje snagu ustavnih odredaba, te je i na ovaj način sloboda okupljanja dio ustavnog sistema BiH. Sve institucije u BiH moraju da poštuju i *Konvenciju o pravima djeteta*, koja priznaje i djeci pravo na slobodu mirnog okupljanja.[4]

U BiH **ne postoji jedinstven zakon o slobodi mirnog okupljanja,** pa se organizatori okupljanja *ne suočavaju sa jedinstvenim pravilima* koja važe jednako u cijeloj državi, s obzirom na to da postoje različiti zakoni, policijske strukture, postupci prijavljivanja i tumačenja obaveza organizatora. Federalna struktura same države, ali i jednog od entiteta, dovela je do izrazito fragmentisanog normativnog okvira. Zakoni na nivou svih subjekata *nisu harmonizovani u potpunosti* i karakterišu ih *rascjepkanost* i *razlika u određenim poljima.* Građani/ke formalno imaju pravo na *identičan* obim slobode okupljanja na cijeloj teritoriji države, ali se način njenog ostvarivanja mijenja prelaskom entitetskih ili kantonalnih linija.

Ipak, u posljednjih nekoliko godina više kantona u Federaciji BiH usvojilo je nove zakone, koji su u prilično mjeri usklađeni sa međunarodnim standardima ljudskih prava. Istovremeno, reforme na

---

2 *Intervju sa advokatom/advokaticom,* [25. 8. 2026].

3 Vid. *Constitution of Bosnia and Herzegovina (Ustav Bosne i Hercegovine – Aneks IV Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini)* – CBiH, [Dejton 21. 11. 1995 – Pariz 14. 12. 1995], član II/3/i; *Ustav Republike Srpske,* [Službeni glasnik Republike Srpske, brojevi 21/1992, 28/1994, 8/1996, 13/1996, 15/1996, 16/1996, 21/1996, 21/2002, 31/2002, 31/2003, 98/2003 i 115/2005], član 30; *Ustav Federacije Bosne i Hercegovine*, [Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, brojevi 1/1994, 13/1997, 16/2002, 22/2002, 52/2002, 60/2002, 18/2003, 63/2003, 9/2004, 20/2004, 33/2004, 71/2005, 72/2005 i 88/2008], II/A/član 2/i; *Statut Brčko distrikta Bosne i Hercegovine – prečišćen tekst,* [Službeni glasnik Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, broj 2/2010], član 8; Dejan Lučka, *Priručnik za pravnu zaštitu životne sredine u Bosni i Hercegovini,* [Banjalučki centar za ljudska prava, Banja Luka: 2022, https://www.blchr.org/wp-content/uploads/2022/03/Prirucnik-za-pravnu-zastitu-zivotne-sredine-u-BiH-latinica.pdf], stranica 56.

4 Vid. CBiH, član II/2; *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*, [Council of Europe, European Treaty Series Nos. 005, 009, 044, 045, 046, 055, 114, 117, 118, 140, 146, 155, 177, 187, 194, 204, 213 and 214], article 11; *The International Covenant on Civil and Political Rights,* [United Nations General Assembly, 2200A (XXI), Paris: 1966], article 21; *Universal Declaration of Human Rights*, [A/RES/217, 1948], article 20; *Convention on the Rights of the Child* – CRC, [United Nations General Assembly Resolution 44/25, 1989], article 15.

entitetskom nivou ostale su u zastoju, a unapređenje zakonskih garancija i dalje zavisi od spremnosti organa vlasti da pristupe reformama.

Kada je donesen, Zakon o mirnom okupljanju Brčko distrikta BiH iz 2020. godine bio je neka vrsta *domaćeg model zakona* i primjer *dobre prakse.* Njime je uspostavljena pretpostavka u korist održavanja mirnih okupljanja, dopuštena ograničenja su podvrgnuta strogim zahtjevima zakonitosti, nužnosti i srazmjernosti, dok je određeno da policija *ne smije preduzimati mjere* koje prelaze granice onoga što je odgovarajuće i potrebno. Posebno je značajno izričito propisivanje obaveze nadležnih organa da vrše poslove *zaštite sigurnosti lica i imovine* i *druge poslove* koji se odnose na osiguravanje mirnog okupljanja, definisanje *spontanog mirnog okupljanja,* kao i uloge *posmatrača okupljanja* (ovo definisanje je specifičnost vezana za pravo BiH, kao i primjer pozitivne prakse).[5]

Nakon usvajanja ovog zakona uslijedio je i niz reformi u zakonima na kantonalnom nivou. Zeničko-dobojski kanton, Unsko-sanski kanton (u daljem tekstu: USK), Kanton 10, Srednjobosanski kanton (u daljem tekstu: SBK), Zapadnohercegovački kanton i Posavski kanton (u daljem tekstu: PK) usvojili su nove zakonske tekstove u periodu od 2023. do 2024. godine, a podršku ovim procesima davali su Misija Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju u BiH (u daljem tekstu: Misija OSCE-a), Evropska unija, Kancelarija visokog predstavnika i Ujedinjene nacije.[6] U Federaciji BiH postojala su nastojanja da se donese i jedan zakon koji bi definisao slobodno okupljanje na nivou FBiH, međutim on još uvijek nije donesen.[7]

Iako su pojedini kantoni u Federaciji BiH pokazali napredak kroz usklađivanje propisa, i dalje **postoji zastoj** u pogledu harmonizovanja cjelokupnog okvira za slobodno okupljanje u BiH. Tako se puno usklađivanje sa standardima ljudskih prava još *nije desilo* u područjima u kojima se održava priličan broj okupljanja, kao što su Republika Srpska ili Kanton Sarajevo (u daljem tekstu: KS) i Hercegovačko-neretvanski kanton (u daljem tekstu: HNK) u FBiH.[8] Kako je naglasila Evropska komisija u svom posljednjem izvještaju o BiH, zbog ovakvih okolnosti glavni urbani centri Sarajevo, Banja Luka, Tuzla i Mostar se i dalje nalaze u okviru zakonskih režima koji *nisu u skladu sa evropskim standardima.*[9]

Administrativni lavirint u BiH najbolje se vidi u **postupku prijavljivanja.** U zavisnosti od mjesta održavanja, od organizatora se mogu tražiti različiti rokovi, podaci o organizatorima, redarima,

---

5 Podaci dobijeni od Misije Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju u Bosni i Hercegovini – P-OSCE; *Zakon o mirnom okupljanju* – ZMO-BD, [Službeni glasnik Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, broj 29/2020], članovi 2, 5, 22 i drugi; Ured OSCE-a za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR), *Pravo na praćenje okupljanja u regiji OSCE-a – Iskustva sa terena,* [Sarajevski otvoreni centar, Sarajevo: 2026, https://soc.ba/site/wp-content/uploads/2026/09/FINAL-pravo-na-pracenje-okupljanja-u-regiji-OSCEa.pdf], stranice 11-13.

6 P-OSCE.

7 Vid. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, *Utvrđen Nacrt zakona o javnom okupljanju,* [Vlada Federacije Bosne i Hercegovine: 2022, https://fbihvlada.gov.ba/bs/utvrden-nacrt-zakona-o-javnom-okupljanju].

8 P-OSCE.

9 *Commission Staff Working Document – Bosnia and Herzegovina 2025 Report – Accompanying the Document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions 2025 Communication on EU Enlargement Policy,* [SWD(2025) 751 final, Brussels: 2025, https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/2025/documents/bosnia-and-herzegovina-report-2025.pdf], page 40.

programu i cilju skupa, procjena broja učesnika, plan trase kretanja, mjere za održavanje reda, saobraćajne saglasnosti i dodatna dokumentacija. Razlikuju se i pravila o spontanom okupljanju, kontraprotestima, skupovima u pokretu, ograničenju lokacija i okupljanjima u blizini institucija i saobraćajnica, teretima kojima se opterećuju organizatori itd.[10] Za organizaciju istovrsnog protesta u dva susjedna kantona mogu, prema tome, važiti *različite procedure* i *različit obim odgovornosti.*

Posebni izvjestitelj Ujedinjenih nacija za pravo na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja je u svom izvještaju o BiH pozvao na revidiranje trenutnih zakona kako bi se *uklonile opšte zabrane za određena mjesta okupljanja,* kao i *sankcije za organizatore* koji ne ispunjavaju administrativne procedure. On je u izvještaju izrazio i zabrinutost zbog *pretjeranih opterećenja* koja se nameću organizatorima, kao i *obaveza organizatora da dobiju dozvolu* od relevantnih vlasti nadležnih za saobraćaj, iako je to odgovornost organa za sprovođenje zakona. Istakao je i problem koji nastaje zbog *ograničenja koja se odnose na lokacije okupljanja,* čime se ona često smještaju u manje vidljiva ili teže dostupna područja, što predstavlja kršenje *principa vida i sluha*.[11]

Pravci dosadašnjih reformi ogledali su se u preciznijem definisanju mirnog javnog okupljanja, jasnijim i manje zahtjevnim postupcima prijavljivanja, sužavanju preširoko postavljenih osnova za ograničenja i jačanju zaštite organizatora i učesnika. Određeni kantoni usvojili su i *posebne zakone o javnim priredbama,* slijedeći preporuku da se mirna okupljanja zakonski razdvoje od komercijalnih događaja. Među značajnim novinama nalaze se i odredbe kojima se izričito prepoznaju i dodatno štite, po uzoru na zakon u BD, i posmatrači okupljanja i novinari i novinarke.[12]

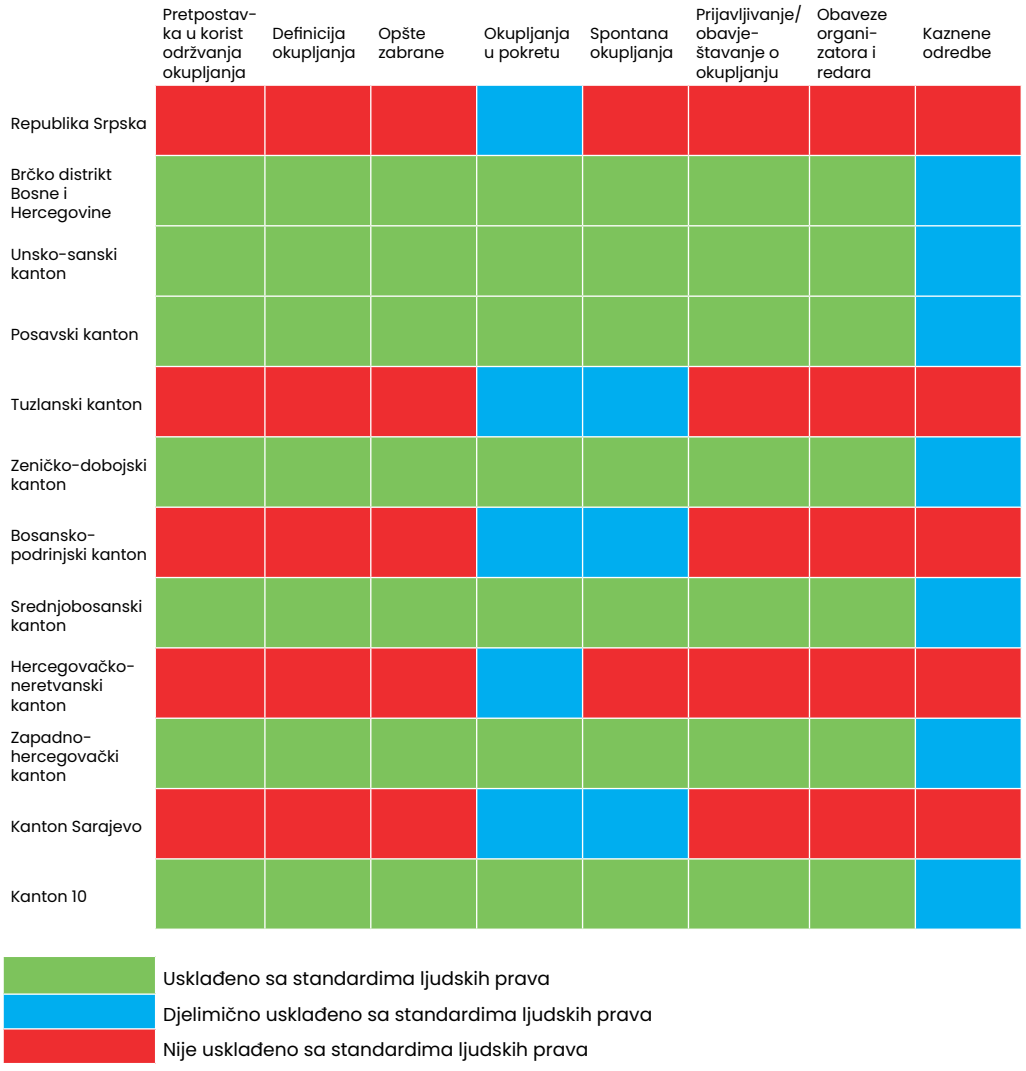
[10] Vid. *Zakon o javnom okupljanju* – ZJO-RS, [Službeni glasnik Republike Srpske, broj 118/2008]; *Zakon o javnom okupljanju* – ZJO-KS, [Službene novine Kantona Sarajevo, brojevi 32/2009 i 11/2011]; *Zakon o javnom okupljanju* – ZJO-HNK, [Službene novine Hercegovačko-neretvanskog kantona, brojevi 4/2000 i 13/2008]; *Zakon o javnom okupljanju* – ZJO-TK, [Službene novine Tuzlanskog kantona, brojevi 1/2012 i 11/2015]; *Zakon o javnom okupljanju* – ZJO-BPKG, [Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, broj 11/2015]; ZMO-BD, [Službeni glasnik Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, broj 29/2020]; *Zakon o mirnom okupljanju* – ZMO-SBK, [Službene novine Srednjobosanskog kantona, broj 10/2024]; *Zakon o mirnom okupljanju* – ZMO-ZDK, [Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, broj 18/2023]; *Zakon o mirnom okupljanju* – ZMO-ZHK, [Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke, broj 17/2024]; *Zakon o mirnom okupljanju* – ZMO-HBK, [Narodne novine Hercegbosanske županije, broj 5/2024]; *Zakon o mirnom okupljanju* – ZMO-PK, [Narodne novine Županije Posavske, broj 13/2024]; *Zakon o slobodi mirnog okupljanja* – ZSMO-USK, [Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona, broj 4/2024]; RSR, § 75.

[11] *Report of the Special Rapporteur on the Rights to Freedom of Peaceful Assembly and of Association, Clément Nyaletsossi Voule, on his visit to Bosnia and Herzegovina* – RSR, [A/HRC/59/44/Add.1, https://bosniaherzegovina.un.org/en/download/209711/316760].

[12] P-OSCE; Vid., *inter alia,* ZMO-ZHK, članovi 28-29; ZMO-ZDK, članovi 27-28; ZMO-SBK, članovi 27-28.

Tabela prikazuje stepen usklađenosti zakona o slobodi mirnog (javnog) okupljanja sa standardima ljudskih prava u različitim jurisdikcijama u BiH.

Tabela je urađena na osnovu podataka i analize Misije OSCE-a u BiH i analize autora.

Opšti pogled na praksu

Da li se protestuje u BiH?

> *Mislim da sloboda okupljanja nije ukinuta, ljudi i dalje organizuju i održavaju proteste, ali mislim da se protesti dešavaju u nekoj puno manjoj mjeri nego prije, osim protesta eko aktivista i aktivistkinja i lokalnih stanovnika i stanovnica gdje je u stvari ugrožena životna sredina i gdje oni u stvari brane svoje zdravlje, svoja ognjišta, svoju zemlju.*[13]
>
> Intervju V

AKo posmatramo širi regionalni kontekst, posebno u odnosu na proteste u susjednoj Srbiji, javno izražavanje nezadovoljstva kroz proteste u BiH može djelovati rijetko. Međutim, građani su se tokom 2025. i 2026. *aktivno okupljali* oko problema koji direktno pogađaju njihovu svakodnevicu i neposredno utiču na njihov život.

Kada su u pitanju **prijavljena javna okupljanja** u BiH, u periodu od 1. januara 2025. do 1. jula 2026. godine u Tuzlanskom kantonu bilo je njih 4.117, u Hercegovačko-neretvanskom kantonu je prijavljeno 2.308 okupljanja, u Srednjobosanskom 1.644, u Unsko-sanskom 1.046, Zapadnohercegovačkom 751, Posavskom 404, u Kantonu 10 njih ukupno 389, dok je u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde bilo 306 najavljenih okupljanja. Ipak, veoma je značajno da se događaju i evidentiraju i neprijavljena, odnosno **spontana okupljanja**. U Tuzlanskom kantonu je evidentirano 57 neprijavljenih/spontanih okupljanja, u SBK 10, u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde dva, u HNK tri, a u Zapadnohercegovačkom kantonu jedno, od kojih su sva protekla bez incidenata. Ministarstva unutrašnjih poslova u USK, PK i Kantonu 10 nisu evidentirala spontana okupljanja.[14] Međutim, pri tumačenju ovih podataka potrebno je imati u vidu da navedeni brojevi obuhvataju *sve vrste evidentiranih javnih okupljanja* u posmatranim kantonima, a ne isključivo održane proteste.

Iza zbirnih podataka o javnim okupljanjima nalaze se različiti povodi i zahtjevi građana/ki, a konkretniju sliku o tome zbog čega su građani/ke izlazili na ulice najviše mogu dati pojedinačni, dokumentovani slučajevi. Hronološki gledano, u Banjoj Luci je početkom 2025. održano više javnih okupljanja i protesta podrške, na kojima su studenti i građani Banje Luke **pružali podršku studentima u Srbiji,** koji su u tom trenutku mjesecima protestovali tražeći političku i krivičnu odgovornost za pad nadstrešnice u Novom Sadu. Takođe, u Sarajevu je početkom 2025. godine održano više javnih okupljanja u kojima su studenti i građani tražili **odgovornost nadležnih za posljedice poplava** iz oktobra 2024, u kojima je stradalo 27 ljudi; dok su i građani u Zenici izašli na ulicu i protestovali zbog **visokih cijena i cjelokupne ekonomske situacije** u kojoj se BiH nalazi. Policija je omogućila

---

[13] *Intervju sa predstavnikom/predstavnicom iz organizacije civilnog društva,* [22. 8. 2026].

[14] MUP Kantona 10, *Rješenje* – MUP-K10, [broj : 02-02-03- 502/26/UP -1]; MUP Srednjobosanskog kantona, *Rješenje* – MUP-SBK, [broj 01/2-45-1 -1485/26]; MUP Tuzlanskog kantona, *Dopis u formi e-maila* – MUP-TK, [2. 9. 2026]; MUP Unsko-Sanskog kantona, *Informacije o javnim okupljanjima* – MUP-USK, [7. 8. 2026]; MUP Županije Posavske, *Rješenje o slobodi pristupa informacijama* – MUP-PK, [broj: 02-3/1-03-338/26]; MUP Županije Zapadnohercegovačke, *Očitovanje na zahtjev za pristup informacijama* – MUP-ZHK, [broj 02-2-2-946/26-6]; MUP Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, *Informacija* – MUP-BPK, [broj: 07/I-45-99/26]; MUP Hercegovačko-neretvanskog kantona, *Rješenje* – MUP-HNK, [broj 02/2-03-8 -7787/26];

Institucije koje nam nisu dostavile podatke su: MUP Republike Srpske, MUP Kantona Sarajevo, MUP Zeničko-dobojskog kantona i Policija Brčko distrikta BiH.

održavanje mirnih okupljanja i nije bilo ozbiljnijih policijskih intervencija. Međutim, u Banjoj Luci je krajem januara 2025. učenicima gimnazije *onemogućeno da izađu iz škole* (zaključavanjem vrata) i pridruže se mirnom okupljanju studenata na kojem se izražavala podrška kolegama u Srbiji, što nije u skladu sa međunarodnim standardima ljudskih prava, izraženim i u *Konvenciji o pravima djeteta*, kako djeca, između ostalog, imaju i *pravo na učešće u mirnim aktivnostima (okupljanjima)* kao grupa.[15]

Od aprila 2025. pa sve do marta 2026. godine na više lokacija širom države održavali su se i **protesti prevoznika.** Naime, prevoznici su tražili rješavanje problema ograničenja boravka profesionalnih vozača u Evropskoj uniji, povrat dijela akciza na gorivo, brže carinske procedure, digitalizaciju i smanjenje administrativnih i poreskih opterećenja. Tako je u septembru 2025. oko 600 kamiona blokiralo carinske terminale i kretanje robe, pa se ovaj protest ističe time što je imao veliki i neposredan ekonomski uticaj. Na protestu u Orašju u januaru 2026. *postojao je pritisak* od strane Granične policije BiH prema prevoznicima da se pomjere sa carinskog terminala na magistralni put, što bi moglo ugroziti bezbjednost svih građana, dok je na protestu u istom mjestu 23. marta 2026. koordinator okupljanja izjavio da su policijski službenici zapisivali registracije vozila i da očekuje moguće kazne, ali je saradnju sa lokalnom saobraćajnom policijom ocijenio kao korektnu.[16]

Sindikat trgovine i uslužnih djelatnosti BiH je u maju 2025. godine organizovao **proteste protiv razmatranih izmjena u propisima** da bi zakonska neradna nedjelja mogla biti zamijenjena sistemom od 16 do 18 radnih nedjelja godišnje. Sam skup je protekao mirno, bez izvještaja o policijskom ometanju. U Tuzli su početkom novembra 2025. građani protestnom šetnjom od doma za djecu preko Tužilaštva do MUP-a Tuzlanskog kantona **zahtijevali pravdu, institucionalnu odgovornost i ostavke odgovornih** nakon što je otvoren slučaj eksploatacije dvije maloljetnice; posebno uznemirenje je izazvala činjenica da su među osumnjičenima bili policijski službenici i prosvjetni radnik. Nisu zabilježeni ozbiljniji incidenti na samoj šetnji.[17]

---

[15] RSE, *U Banjaluci protest kao znak podrške studentima u blokadi u Srbiji,* [https://www.slobodnaevropa.org/a/banjaluka-protest-podrska-studentima-u-srbiji/33298247.html]; N1 BiH, *Gotovi protesti u Sarajevu i Zenici: Građani neće stati, poslali zahtjeve vlasti,* [https://n1info.ba/vijesti/ustaj-sarajevo-ustaj-zenico-poceli-protesti-u-gradovima-bih/]; M.P., *Banjalučki gimnazijalci održali minutu ćutnje zbog tragedije u Novom Sadu „iza zaključanih vrata",* [https://6yka.com/bih/banjalucki-gimnazijalci-odrzali-minutu-cutnje-zbog-tragedije-u-novom-sadu-iza-zakljucanih-vrata/]; CRC, article 15; UNCF, *Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child*, [United Nations Children's Fund, Geneva: 2007, https://www.unicef.org/media/96496/file/Implementationpercent20Handbookpercent20forpercent20thepercent20-Conventionpercent20onpercent20thepercent20Rightspercent20ofpercent20thepercent20Child.pdf], pages 197-200.

[16] Reuters, *Bosnia's truck drivers protest, demand government help for the sector,* [https://www.reuters.com/world/europe/bosnias-truck-drivers-protest-demand-government-help-sector-2025-04-21]; Reuters, *Bosnian truck drivers end blockade as government meets most demands,* [https://www.reuters.com/en/bosnian-truck-drivers-end-blockade-government-meets-most-demands-2025-09-03]; Fena, *Prijevoznici na GP Orašje ne odustaju od prosvjeda, traže rješenja za sektor,* [https://federalna.ba/prijevoznici-na-gp-orasje-ne-odustaju-od-prosvjeda-traze-rjesenja-za-sektor-8lsnd]; Radiosarajevo, *Prijevoznici upozoravaju: „Granična policija traži da se pomjerimo na magistralu, nastat će kolaps",* [https://radiosarajevo.ba/vijesti/bosna-i-hercegovina/prijevoznici-upozoravaju-granicna-policija-trazi-da-se-pomjerimo-na-magistralu-nastat-ce-kolaps/623344].

[17] N1 BiH, *Protest završen, poruka jasna: „Nedjelja nije na prodaju",* [https://n1info.ba/vijesti/nedjelja-nije-na-prodaju-poceli-veliki-protesti-u-sarajevu/]; Federalno ministarstvo trgovine, *Ministar Hasičević na protestu radnika u trgovini,* [https://fmt.gov.ba/novosti/ministar-hasi%C4%8Devi%C4%87-na-protestu-radnika-u-trgovini.html]; A. K., *Hiljade građana protestovalo u Tuzli nakon užasa u kojem su žrtve djevojčice, traže hitne*

Krajem istog mjeseca velika kolona građana protestovala je u Mostaru nakon ubistva Aldine Jahić. Zahtijevali su **dosljednu primjenu zakona, bolju zaštitu žena, preventivno djelovanje policije i pravosuđa te odgovornost institucija.** Ruta je uključivala zaustavljanje ispred MUP-a HNK, a sam protest nije ometan od strane nadležnih organa. U martu 2026. državni službenici i zaposleni održali su jednočasovni mirni **protest ispred Parlamentarne skupštine BiH** zbog neusvajanja budžeta za 2026, kašnjenja izmjena zakona kojima su regulisane plate i pada realne vrijednosti primanja. Nije zabilježeno policijsko ometanje ovog skupa.[18]

U ovom periodu je i jedno lice u Kantonu Sarajevo *osuđeno na zatvorsku kaznu* zbog izvršenja krivičnog djela sprečavanja ili ometanja javnog okupljanja.[19]

Dva značajna okupljanja 2025. i 2026. godine bile su i povorke ponosa, kao i protesti mladih nakon izlijetanja tramvaja sa šina i smrti jedne osobe u Sarajevu, ali i ekološki protesti širom BiH. Ova okupljanja ćemo obraditi u posebnim cjelinama.

Dvojakost pristupa i razlike u postupanju

> *Ako vlast smatra da neko javno okupljanje predstavlja udar na nju, a protest u suštini jeste kritika njenog lošeg rada, vjerujem da će se truditi da vam onemogući ili oteža organizaciju javnog okupljanja.*[20]
>
> Intervju IV

Sloboda okupljanja u BiH je tokom 2025. i prvog dijela 2026. godine postojala između dva različita pristupa u odnosu javnih institucija prema građanima/kama. **U prvom** policija je omogućavala građanima/kama da bezbjedno izraze nezadovoljstvo, prilagođavala je saobraćaj, razgovarala je sa organizatorima i reagovala je na prijetnje. **U drugom** institucije su postavljale teško ostvarive uslove, nejasno su obrazlagale ograničenja i stvarale su neizvjesnost zbog koje je izlazak na protest postajao odluka sa mogućim finansijskim, pravnim i ličnim posljedicama.

Praksa je pokazala da se oba pristupa mogu *preplitati i na istom okupljanju.* Profesionalno postupanje policije na ulici može biti praćeno administrativnim pritiskom prije protesta ili pozivanjem

ostavke nadležnih, [https://www.klix.ba/vijesti/bih/hiljade-gradana-protestovalo-u-tuzli-nakon-uzasa-u-kojem-su-zrtve-djevojcice-traze-hitne-ostavke-nadleznih/251102061].

[18] FENA, *Protestna šetnja u Mostaru nakon ubistva Aldine Jahić*: *Ne zatvarajte oči pred nasiljem,* [https://rtvbpk.ba/protestna-setnja-u-mostaru-nakon-ubistva-aldine-jahic-ne-zatvarajte-oci-pred-nasiljem-2/]; Nikolina Aleksić, *Protestna šetnja u Mostaru, građani poručili da ubistvo Aldine Jahić ne smije ostati nekažnjeno,* [https://www.nezavisne.com/novosti/gradovi/Protestna-setnja-u-Mostaru-gradjani-porucili-da-ubistvo-Aldine-Jahic-ne-smije-ostati-nekaznjeno/938271]; Euronews BiH, *Protest državnih službenika ispred Parlamenta BiH, traže dopune Zakona o platama i usvajanje budžeta,* [https://euronews.ba/bosna-i-hercegovina/aktuelno/54539/protest-drzavnih-sluzbenika-ispred-parlamenta-bih-traze-dopune-zakona-o-platama-i-usvajanje-budzeta].

[19] Visoki sudski i tužilački savjet Bosne i Hercegovine, *Rješenje,* [broj: 17-07-1O-104-266/2026].

[20] *Intervju sa novinarom/novinarkom,* [21. 8. 2026].

učesnika na razgovore nakon njegovog završetka. Zato se odnos organa reda prema demonstrantima mora posmatrati *kao cjelina,* od pripreme skupa do njegovih naknadnih posljedica.[21]

U vezi sa ovim je i činjenica da odnos različitih policijskih organa prema javnim okupljanjima u BiH obilježava **neujednačenost.** Tako postoje primjeri djelotvorne zaštite, uzdržanosti i unaprijeđene komunikacije između policije i organizatora okupljanja, ali i postupci koji povećavaju troškove, neizvjesnost i strah od učestvovanja na npr. protestima. Policijsko prisustvo zato u isto vrijeme može da ima *zaštitnu,* ali i *odvraćajuću funkciju.* Građani/ke mogu biti zaštićeni od neposrednog napada od strane protivnika okupljanja, a sa druge strane mogu ipak biti izloženi neopravdanim organizacionim zahtjevima ili pritisku da odustanu.[22]

Da li će policijsko prisustvo biti doživljeno kao zaštita ili kao pritisak zavisi i od načina na koji policija koristi svoja ovlašćenja. *Ista mjera* može olakšati održavanje jednog skupa, a drugom nametnuti prepreke ako nije zasnovana na stvarnoj procjeni rizika i jasno objašnjena organizatorima. Zbog toga je, uz pitanje da li je okupljanje održano, važno posmatrati i *uslove pod kojima je održano.*[23]

Ono što proizlazi iz analiziranog okvira jeste da zaštita prava na slobodno okupljanje još **nije dovoljno predvidljiva** u svakom dijelu BiH. Građani ne mogu sa jednakom sigurnošću očekivati *isti tretman u različitim dijelovima zemlje,* ali ni na *različitim okupljanjima unutar nadležnosti istog* ministarstva unutrašnjih poslova.

U Republici Srpskoj postoji **nepovjerenje** značajnog dijela organizacija civilnog društva i aktivističke zajednice prema policijskim organima, koje je nastalo nakon ranijih zabrana, sankcionisanja i nezaštićenosti aktivista. Iskustvo **grupe „Pravda za Davida"** jedan je od razloga za takvo nepovjerenje. Sve je počelo sa policijskom represijom u Banjoj Luci 2018. godine i nasilnim prekidanjem okupljanja, a nastavilo se brojnim prekršajnim postupcima protiv članova grupe i drugih građana/ki u narednom periodu. Zabrinutost je izazvao i postupak prema učesnicima performansa **„Sahrana demokratije",** održanog 2024. ispred Narodne skupštine RS povodom tadašnjeg *Prijedloga zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija.* Policija je od učesnika tražila da se raziđu, legitimisala ih i izdala prekršajne naloge, čiju su osnovanost oni uspješno osporili pred sudom. Ipak, navedeni zakon je potom usvojen 2025. godine, ali ga je Ustavni sud BiH stavio van snage.[24] Donošenje zakona nije bio postupak policije, ali zajedno sa policijskim postupanjem prema aktivistima daje uvid u širi kontekst zbog kojeg značajan dio aktivista nema povjerenje u institucije.

---

21 Analiza obavljenih intervjua i Upitnika o slobodi okupljanja u BiH Sarajevskog otvorenog centra – AOIU.

22 AOIU.

23 P-OSCE; AOIU.

24 Mito Travar, Lazo Matić, *Policija razbila protest „Pravda za Davida",* [https://www.slobodnaevropa.org/a/29675979.html]; Vanja Stokić, *Pravda za Davida: Policija prijavljuje, sud oslobađa,* [https://balkans.aljazeera.net/teme/2021/10/6/pravda-za-davida-policija-kaznjava-sud-oslobadja]. Vladimir Kovačević, *Diskriminacija i targetiranje banjalučkih aktivista ostali nekažnjeni,* [https://detektor.ba/2021/06/23/diskriminacija-i-targetiranje-banjaluckih-aktivista-ostali-nekaznjeni/]; Dejan Lučka, *Freedom of Expression and Freedom of Assembly in Bosnia and Herzegovina in 2018 and 2019 Through the Case of the `Justice for David` Group,* [Banjaluka Centre for Human Rights, Banja Luka: 2019]; Elvir Padalović, *Nova oslabađajuća presuda u slučaju „Sahrana demokratije" u Banjaluci,* [https://6yka.com/bih/nova-oslabadjajuca-presuda-u-slucaju-sahrana-demokratije-u-banjaluci/]; Ustavni sud Bosne I Hercegovine, *Odluka,* [broj U-6/25].

Istovremeno, iskustva iz lokalnih ekoloških borbi pokazuju da **podrška lokalnih,** odnosno **opštinskih vlasti** u specifičnim slučajevima može olakšati organizovanje protesta. Takav slučaj je npr. bio u martu 2025, kada je u Loparama održano okupljanje protiv rudnika litijuma, koje su najavile ekološke organizacije i aktivisti, a podržale institucije opštine Lopare.[25]

U Federaciji BiH razlike postoje između kantona, ali i između *službi koje primjenjuju isti* kantonalni pravni okvir.[26] Sarajevska iskustva ne predstavljaju pouzdan pokazatelj prakse u Hercegovačko-neretvanskom ili Tuzlanskom kantonu i ne mogu predstavljati cijelu Federaciju BiH, kao što se iskustvo Banje Luke ne može bez provjere prenijeti na svaku lokalnu zajednicu u Republici Srpskoj.

Neujednačenost ostvarivanja prava u praksi ukazuje na to da **zakonski okvir predstavlja samo dio ostvarivanja slobode okupljanja.** Naime, na ostvarivanje prava utiču i druge stvari, kao što su, između ostalih, organizaciona kultura policije, edukovanost službenika, političko okruženje, ali i iskustvo ljudi koji se okupljaju. Iako bi organizovanje određenog okupljanja trebalo da bude *relativno lagan zadatak,* ipak su se organizatori koji poznaju praksu i procedure i imaju pravnu podršku nalazili u znatno povoljnijem položaju od građana/ki koji prvi put organizuju okupljanje.[27] Dakle, u praksi **postoji razlika** između *formalno jednakog prava* koje je dostupno svima i *stvarno nejednakih mogućnosti njegovog korišćenja.*

Okupljanja u BiH **nisu se** u posmatranom periodu toliko odlikovala rasprostranjenim fizičkim nasiljem, ni od strane policije, niti od strane ljudi koji se okupljaju. Međutim, zabilježena su *ograničenja prava na mirno okupljanje* putem zabrana, izmjena ruta, ograničenja lokacija, odvraćanja, proceduralnog pritiska i sankcionisanja organizatora i učesnika. Takođe, još uvijek u određenim slučajevima postoji *selektivna primjena propisa,* pri čemu skupovi koji su bliski vladajućim političkim strukturama ili dominantnim etničkim i vjerskim grupama uživaju blaži tretman, dok se drugi suočavaju sa pojačanim nadzorom ili ograničenjima.[28]

Različita zakonska rješenja u značajnoj mjeri doprinose ovakvoj praksi neujednačenosti, međutim ona ne mogu uvijek da objasne praksu koja postoji u policijskim redovima. Naime, dešava se da policijske strukture **nastavljaju raniju praksu čak i nakon promjene propisa.** Zato samo unapređenje propisa nije dovoljno bez promjene svakodnevnog postupanja i djelotvorne kontrole odluka.[29]

---

25 Vladimir Spasić, *Lokalno stanovništvo poručilo da ne želi rudnik litijuma na Majevici,* [https://balkangreenenergynews.com/rs/lokalno-stanovnistvo-porucilo-da-ne-zeli-rudnik-litijuma-na-majevici/].

26 P-OSCE; AOIU.

27 AOIU.

28 P-OSCE; Radiosarajevo, *Iz sigurnosnih razloga: Otkazana protestna šetnja podrške za narod Irana u Sarajevu,* [https://radiosarajevo.ba/vijesti/lokalne-teme/otkazana-protestna-setnja-podrske-za-djecu-u-sarajevu/628341].

29 P-OSCE; Analiza obavljenih intervjua.

Ograničenja i zabrane

> *Imam osjećaj da se policija, kada postoji mogućnost da nešto izazove reakcije ili kada je nešto nepopularno, radije opredjeljuje da okupljanje ograniči jer je to za nju elegantnije, nego da se upusti u ono što joj je zapravo obaveza: da omogući mirno okupljanje sve dok zaista ne dođe do nasilja.*[30]
>
> Intervju XI

Kada su u pitanju ograničenja i zabrane za okupljanja, oni se i dalje **dešavaju širom BiH.** Među zabilježenim slučajevima može se izdvojiti nekoliko primjera koji pokazuju kako se takva ograničenja primjenjuju u praksi. Tokom 2025. godine **institucije u Sanskom Mostu** nametale su ograničenja u pogledu lokacije okupljanja bez izdavanja pisanih odluka, što *nije u skladu* sa pravilom da ograničenja moraju biti transparentna i podložna pravnom preispitivanju. U **Kantonu Sarajevo** izricane su zabrane za nekoliko mirnih okupljanja, uz obrazloženja vezana za zaštitu zdravlja i bezbjednosne rizike, uključujući slučajeve u kojima su vlasti zabranile šetnje solidarnosti za iranske civile i palestinske žrtve.[31]

Početkom 2025. godine MUP KS zabranio je protest koji je neformalna **grupa privrednika** iz Federacije BiH namjeravala da održi zbog odluke Vlade FBiH o minimalnoj plati. Kao razlog za zabranu navedeno je da postoji opasnost „da bi održavanjem mirnog okupljanja bila ugrožena sigurnost ljudi i imovine". **U Širokom Brijegu** policijske vlasti su u avgustu 2025. rješenjem zabranile okupljanje (javnu molitvu), uz apel na smanjivanje „napetosti i podjela", dok je u **Kotor Varošu** policijska stanica u oktobru 2025. godine zabranila pokretni komemorativni skup zbog „negativne reakcije" lokalnog stanovništva i određenih udruženja.[32]

Uoči najavljenog **protesta mljekara u Republici Srpskoj** u januaru 2026. predstavnici njihovog udruženja prijavili su policijske pozive i raspitivanje o broju i porijeklu učesnika, dok su pojedini predstavnici vlasti javno dovodili u pitanje njihove motive, navodeći da su politički izmanipulisani uz stav da neko „gura" njihove proteste. Na kraju su mljekari i okupljeni *odustali od protestne šetnje* ulicama Banje Luke. Takođe, postojale su i zabrane za određene **proteste vozača kamiona na graničnim prelazima** 2026. godine, čak i u kantonima sa novijim zakonima o mirnom okupljanju. U martu 2026. **bivšim logorašima** nije bio omogućen pristup zgradi nekadašnjeg logora Heliodrom u Mostaru radi odavanja počasti, kako bi na tom mjestu položili cvijeće. Zbog toga su cvijeće položili na kapiji kompleksa.[33]

---

30 *Intervju sa predstavnikom/predstavnicom iz međunarodne organizacije,* [10. 9. 2026].

31 P-OSCE.

32 E. DŽ., *MUP KS-a zabranio protest privrednika zbog povećanja minimalca u FBiH,* [https://www.oslobodjenje.ba/vijesti/bih/mup-ks-zabranio-protest-privrednika-zbog-povecanja-minimalca-u-fbih-1023783/]; RSE, Policija zabranila okupljanje „više od 1.000 muslimana" u Širokom Brijegu, [https://www.slobodnaevropa.org/a/siroki-brijeg-namaz-sanin-musa/33502202.html]; Enes Hodžić, *Policija iz Kotor-Varoši porodicama žrtava zabranila obilježavanje mjesta zločina u Grabovici,* [https://detektor.ba/2025/10/30/policija-iz-kotor-varosi-porodicama-zrtava-zabranila-obiljezavanje-mjesta-zlocina-u-grabovici/].

33 Euronews, *Policija u RS poziva mljekare na informativni razgovor, Miniću prihvatljiv protest ali ne i traktori pred Vladom,* [https://euronews.ba/bosna-i-hercegovina/aktuelno/48910/

Međunarodni standardi koji obavezuju BiH nalažu da **pretpostavka u korist održavanja javnih okupljanja** treba da bude priznata kako *kroz zakon* tako i *kroz praksu* omogućavanja okupljanja. Ipak, nadležni organi i dalje ponekad zabranjuju skupove zbog pretpostavki da bi *eventualno* mogli da uznemire građane, ili pak da *potencijalno* mogu da izazovu nasilne reakcije pojedinih građana/ki. Međutim, takve pretpostavke same po sebi *ne opravdavaju zabranu.*[34]

Ako gledamo ove slučajeve zajedno, dolazimo do zaključka da **ne postoje uvijek pravilne procjene nužnosti i proporcionalnosti ograničenja i zabrana.** Nadležni organi bi trebalo da pokažu da postoji npr. *konkretan i dovoljno ozbiljan rizik,* da se on *ne može otkloniti* manje restriktivnim mjerama i da je *zabrana krajnja mjera* u slučaju zabranjivanja određenog okupljanja. Posebno je problematično kada se ograničenje zasniva na mogućim negativnim reakcijama lokalnog stanovništva ili drugih grupa, s obzirom na to da *država ima pozitivnu obavezu* da, u razumnim granicama, zaštiti mirne učesnike od protivnika okupljanja. Istovremeno, određeni poremećaj saobraćaja i svakodnevnog života inherentan je mnogim protestima i mora se tolerisati, iako ozbiljne i dugotrajne blokade ključnih saobraćajnih pravaca mogu opravdati proporcionalna ograničenja. Međunarodni standardi takođe zahtijevaju da postupanje vlasti prije okupljanja *ne bude takvo da neopravdano odvraća građane/ke* od učešća, kao i da se, kada je određena lokacija važna za poruku skupa, nastoji *omogućiti okupljanje u vidnom i čujnom dometu* njegove ciljne publike. Samo prekidanje okupljanja treba da bude krajnja mjera i ono nije dozvoljeno osim u određenim izuzetnim okolnostima. Zbog toga obrazloženja javnih vlasti koja su zasnovana samo na opštim pozivanjima na bezbjednost, napetosti ili moguće reakcije trećih lica, bez pokazivanja zbog čega blaže mjere nisu bile dovoljne, teško mogu zadovoljiti test nužnosti i proporcionalnosti.[35]

Dalje, ministarstva unutrašnjih poslova USK, PK, HNK, Kantona 10 i Bosansko-podrinjskog kantona Goražde navode da direktnih zabrana za okupljanje nije bilo. MUP Tuzlanskog kantona, međutim, navodi da tri okupljanja *nisu odobrena* zbog neblagovremene prijave; dok je MUP Zapadnohercegovačkog kantona donio dva rješenja o zabrani mirnog okupljanja zbog neispunjavanja „procesnih i meritornih" uslova, uz pozivanje na članove *Zakona o mirnom okupljanju.*[36]

---

policija-u-rs-poziva-mljekare-na-informativni-razgovor-minicu-prihvatljiv-protest-ali-ne-i-traktori-pred-vladom]; Glas Srpske, *Mljekari odustali od protestne šetnje: Prihvatili ponudu Ministarstva, evo o kojim je ciframa riječ,* [https://agroportal.ba/mljekari-odustali-od-protestne-setnje-prihvatili-ponudu-ministarstva-evo-o-kojim-je-ciframa-rijec/]; D. Be., *Policija u ZHK zabranila proteste prijevoznika koji su zakazani za ponedjeljak,* [https://www.klix.ba/biznis/privreda/policija-u-zhk-zabranila-proteste-prijevoznika-koji-su-zakazani-za-ponedjeljak/260321125]; U.V., *I MUP USK zabranio blokadu granica od strane prevoznika,* [https://www.nezavisne.com/novosti/bih/I-MUP-USK-zabranio-blokadu-granica-od-strane-prevoznika/956832];P-OSCE; Đenana Kaminić-Puce, *Zatvorena vrata Heliodroma: Žrtvama zabranjen ulazak, planira se muzej,* [https://n1info.ba/vijesti/zatvorena-vrata-heliodroma-zrtvama-zabranjen-ulazak-planira-se-muzej/];Oslobođenje, *Udruženje logoraša Mostar obilježilo 32. godišnjicu zatvaranja logora „Heliodrom",* [https://www.oslobodjenje.ba/vijesti/bih/obiljezena-32-godisnjica-zatvaranja-logora-heliodrom-nedopustanje-ulaska-u-prostor-poraz-civilizacije/].

[34] Human Rights Committee, *General Comment no. 37 (2020) on the Right of Peaceful Assembly (Article 21)* – GC37, [CCPR/C/GC/37, https://docs.un.org/en/ccpr/c/gc/37], § 27.

[35] Vid., *inter alia,* GC37, §§ 24, 27, 36-37, 40, 52-56, 61, 85; OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR) and Council of Europe, *Joint Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly* – JGFPA, [Warsaw/Strasbourg: 2019], §§ 29, 81-82, 131-133, 147; *Samüt Karabulut v. Turkey*, [Application No 16999/04], §§ 37-38; *Kandzhov v. Bulgaria,* [Application No 68294/01], §73.

[36] MUP-K10; MUP-SBK; MUP-TK; MUP-USK; MUP-PK; MUP-ZHK; MUP-BPK; MUP-HNK.

Neodobravanje okupljanja **zbog neblagovremene** ili **prijave koja nije podnijeta** *nije dovoljan razlog za njegovo neodobravanje*, niti bi trebalo automatski da dovede do zabrane mirnog okupljanja, kako *prezumpcija treba da bude u korist okupljanja,* a ne usmjerena prema birokratskim preprekama. Prijavljivanje treba da služi omogućavanju okupljanja, a ne da postane svrha samo sebi. Izostanak prijave ne čini učešće nezakonitim niti opravdava zabrane, prekidanje okupljanja ili eventualno hapšenje. Takođe, i izostanak prijave/obavještenja ne oslobađa nadležne organe obaveze da omoguće održavanje skupa i zaštite učesnike.[37]

Navedeni slučajevi ne predstavljaju isti oblik ograničenja niti se svaki od njih može ocijeniti na isti način. Ipak, zajedno pokazuju koliko je za ostvarivanje slobode okupljanja važno da organi vlasti omoguće građanima/kama da svoju poruku izraze na mjestu na kojem ona ima smisla, a da svako ograničenje jasno obrazlože i učine dostupnim pravnom preispitivanju. Uz to, zaštita slobode okupljanja *ne iscrpljuje se* u tome da skup nije zabranjen, ili da je održan na neadekvatnoj lokaciji, već podrazumijeva da se **njegova svrha može ostvariti bez neopravdanih prepreka.**

Ograničavanje pristupa javnim prostorima važnim za izražavanje poruke i dalje je jedno od obilježja prakse ostvarivanja slobode mirnog okupljanja u BiH. Prema međunarodnim standardima, građanima/kama treba omogućiti da se okupe na mjestu na kojem ih oni kojima se obraćaju mogu *vidjeti i čuti ,* kako bi efikasno prenijeli svoje poruke ciljanoj publici. Ipak, u BiH je i u protekle dvije godine nastavljena praksa da se okupljanja usmjeravaju na rubne ili manje vidljive lokacije.[38]

Takva praksa *nadovezuje se na pravila* prema kojima su zakonima određene zabrane ili ograničenja za okupljanja na određenim mjestima, kao i ona u kojima opštinske vlasti određuju mjesta pogodna za javne skupove. Kada su u pitanju zabrane kroz zakonski režim, primjer mogu da budu rješenja *u Tuzlanskom kantonu*, u kojem se *mirno okupljanje* ne smije održati u blizini školskih i zdravstvenih ustanova, u zaštićenim parkovima prirode, u blizini spomenika kulture, u blizini objekata koji se posebno osiguravaju, kao i na drugim mjestima, sve pod određenim okolnostima.[39]

Nešto blaža praksa postoji u *Srednjobosanskom kantonu,* gdje se okupljanje može ograničiti u blizini zdravstvenih i školskih ustanova, spomenika kulture i drugim prostorima. Dio tih ograničenja, kao i u Tuzlanskom kantonu, zavisi od konkretnih okolnosti, poput boravka djece i učenika u školama, ometanja hitne pomoći ili ugrožavanja saobraćaja. Veoma specifično rješenje postoji u *Posavskom kantonu.* Zakon u PK izričito navodi da je okupljanje moguće ograničiti *u blizini određenih zgrada,* između ostalih, gdje zasjedaju skupština i vlada ovog kantona, u blizini zgrade kantonalnog suda i tužilaštva, ali i kantonalnog MUP-a. Kao primjeri za *usmjeravanje skupova samo* na određene lokacije se mogu navesti *Grad Banja Luka* koji i dalje ima striktno određena mjesta za javne skupove (Trg Krajine i park „Mladen Stojanović"), ili *Grad Mostar,* koji je odredio lokacije za organizovana okupljanja (igralište smješteno u Sjevernom logoru u Mostaru i igralište malonogometnog kluba „Kantarevac").[40]

---

37 GC37, § 70-71.

38 JGFPA, §§ 82, 147.

39 ZJO-TK, članak 14.

40 ZMO-SBK, član 10; ZMO-PK, članak 10; *Odluka o određivanju prostora za održavanje javnih skupova,* [Službeni glasnik Grada Banja Luka, broj 31/2011], član 1; *Odluka o određivanja lokacija za organizirano okupljanje građana Grada Mostara*, [02-25-????/14].

Sa druge strane, zanimljivo je da je održavanje skupova u okviru kampanje protiv abortusa „40 dana za život" ispred Univerzitetske klinike u Mostaru bilo dozvoljeno u posmatranom periodu, uprkos tome što se održavalo na prostoru koji nije predviđen za okupljanja u ovom gradu. Više feminističkih organizacija izrazilo je zabrinutost zbog činjenice da slične kampanje ili skupovi nisu bili dozvoljeni drugim grupama koje se zalažu za prava žena.[41]

Prepreke i policijsko učešće

> *Da nismo toliko uporni, bilo bi vrlo lako odustati od održavanja javnog okupljanja, jer protest ne bi trebalo planirati i prijavljivati šest mjeseci unaprijed da bi sve bilo kako treba.*[42]
>
> Intervju X

Srazmjernost postupanja institucija mora se posmatrati i kroz obaveze koje one nameću organizatorima. Jedna od najizraženijih prepreka za organizovanje javnog okupljanja u BiH i dalje ostaju **finansijski i ostali troškovi** vezani za organizovanje okupljanja. Iako troškove obezbjeđenja mirnog okupljanja ne treba prebacivati na organizatore, jer je *njih dužna da snosi javna vlast,* u praksi su troškovi obezbjeđenja, ograda, medicinskog prisustva, dokumentacije i sl. često *suviše veliki* za organizatore. Ova praksa *ponavlja se više godina na više mjesta* u BiH.[43]

Specifičnost u ovom pogledu je i činjenica da su **pojedini zahtjevi** u smjeru potrebe obezbjeđivanja skupa od strane službenih lica **ublaženi** nakon prigovora organizatora ili javnog reagovanja.[44] Iako se u ovakvim situacijama ne može isključiti mogućnost tzv. *institucionalnog učenja,* ipak je veća vjerovatnoća da se ovdje u stvari radi o svojevrsnom *pregovaranju* koje vrše policijski službenici. Dakle, ostvarivanje prava na slobodu okupljanja nekada može zavisiti čak i od sposobnosti pregovaranja, što znači da građani/ke bez pravnog znanja, medijske podrške i pregovaračkih znanja mogu prihvatiti nepotreban trošak ili čak i odustati od organizovanja okupljanja.

Prepreke ostvarivanju prava mogu nastati i kada je okupljanje omogućeno. Tada način na koji policija obezbjeđuje skup utiče na to da li se učesnici osjećaju zaštićeno i slobodno da izraze svoje zahtjeve. U praksi je i dalje bilo vidljivo **pojačano kontrolisanje učesnika okupljanja,** od kojih se čak u određenim slučajevima zahtijevalo dodatno privatno obezbjeđenje, pa se tako dio tereta koji treba da bude na plećima javnih organa prenosio na njih. U tom kontekstu obaveze koje se i dalje nameću organizatorima da održavaju mir i red, odnosno da osiguravaju da učesnici nisu naoružani, kao i da štite učesnike i imovinu koja se nalazi na mjestu održavanja okupljanja *nisu u skladu* sa

---

41 P-OSCE; Analiza obavljenih intervjua; Rubina Čengić, *Jesenja molitva protiv abortusa u Mostaru: Sporna je poruka molitelja, mjesto okupljanja i uključivanje djece, a i izjave ljekara,* [https://hcabl.org/jesenja-molitva-protiv-abortusa-u-mostaru-sporna-je-poruka-molitelja-mjesto-okupljanja-i-ukljucivanje-djece-a-i-izjave-ljekara/].

42 *Intervju sa predstavnikom/predstavnicom iz organizacije civilnog društva,* [11. 9. 2026].

43 GC37, § 64; JGFPA, § 89.
P-OSCE; AOIU.

44 P-OSCE; AOIU.

međunarodnim standardima ljudskih prava. Organizatori okupljanja mogu da odgovaraju samo za sopstveno protivzakonito ponašanje, dok je osiguravanje zaštite obaveza policijskih organa.[45]

Kada je riječ o **opremi vidljivoj na policijskim jedinicama,** primjećivanje policajaca sa dugim cijevima na npr. osmomartovskom okupljanju i vozila prepoznata kao vodeni topovi u blizini pojedinih sarajevskih skupova u toku protekle dvije godine otvorili su i *pitanja poruke* koju takvo raspoređivanje šalje mirnim učesnicima. Kada građani/ke ne znaju kojoj konkretnoj prijetnji oprema odgovara, zaštitna mjera može biti doživljena kao upozorenje usmjereno upravo prema njima. Taj učinak može biti posebno izražen kod mladih, osoba koje prvi put protestuju, kao i ljudi koji već imaju negativna iskustva sa institucijama.[46]

Posebno značajna stvar je i **ranije iskustvo sa policijskim službenicima,** kako posljedice ranije nezaštićenosti mogu trajati mnogo duže od samog incidenta. Svjedočenja o iskustvima LGBT+ aktivista u Banjoj Luci iz 2023. godine koji su preživjeli fizičke napade od strane huligana pokazuju da događaji iz prethodnih godina i dalje utiču na procjenu bezbjednosti i spremnost za javno istupanje. Zbog toga odsustvo novih sukoba *ne mora značiti* da je zaštita unaprijeđena. Moguće je i da su ugroženi ljudi odustali od organizovanja, smanjili vidljivost ili aktivnosti premjestili u zatvorene prostore. Evidencija mirno završenih skupova ne može sama pokazati koliko je ljudi prethodno obeshrabreno da uopšte izađe u javnost.[47]

Položaj ranjivih grupa dodatno proširuje značenje bezbjednosti. Tako su određeni akteri *odustajali od učešća* na okupljanjima zbog straha od javnog snimanja, porodičnih reakcija i izlaganja uvredama, iako na protestu ne očekuju fizički napad. Posebno je u manjim sredinama takav strah često povezan sa mogućnosti *gubljenja zaposlenja* i *narušavanja odnosa* sa lokalnim institucijama. Takođe, pritisak ne mora uvijek biti iskazan u obliku prijetnje. Ljudi mogu unaprijed procijeniti, zahvaljujući dotadašnjem iskustvu, da je *bezbjednije ne pojaviti se* ili *ne biti fotografisan* uz organizatore. Ovaj oblik odvraćanja teško je dokazivati kroz pojedinačne odluke, ali ga nije opravdano zanemariti.[48]

Poseban problem na okupljanjima i dalje postoji za *osobe sa invaliditetom,* koje su često isključene iz mogućnosti prisustvovanja okupljanjima zbog nepristupačne trase ili prepreka koje otežavaju dolazak i odlazak sa okupljanja. Takođe, određen broj *mladih osoba* bio je obeshrabren načinom legitimisanja ili upozorenjima od strane policajaca koja nisu data na razumljiv način. Ove teškoće nisu isključivo policijska odgovornost, ali moraju biti uzete u obzir pri planiranju okupljanja.[49]

Veliko pitanje sa napretkom tehnologije, pored standardnog, postaje i **digitalni nadzor na okupljanjima**, pa su tako i u BiH postojli spoj novih i tradicionalnijih pristupa, kombinacija vidljivih i nevidljivih tehnika, kao i onih koje podrazumijevaju rad sa distance ili iz neposredne blizine. Prije i u toku određenih okupljanja policijski službenici koristili su tzv. OSINT *(Open-source*

45 Vid. RSR, § 71.

46 AOIU.

47 P-OSCE; AOIU.

48 AOIU.

49 AOIU.

intelligence) analizu. Korišćenje OSINT analize, ili analize izvora na društvenim mrežama, potvrdili su MUP-ovi Hercegovačko-neretvanskog, Srednjobosanskog, Tuzlanskog, Unsko-sanskog, Zapadnohercegovačkog i Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, iako je moguće da i više MUP-ova koristi ovu vrstu analize, kako nam nisu svi odgovorili na to pitanje.[50]

Međutim, korišćenje dronova ili kamera za prepoznavanje lica još uvijek *nije u apsolutnoj mjeri* zaživjelo u BiH. Zanimljivo je u tom smislu da npr. u SBK od novembra 2025. godine policijski službenici koriste kamere na tijelima policajaca (tzv. *body cam*) koje upotrebljavaju prilikom osiguranja javnih skupova, a mogućnost da policijski službenici mogu koristiti ove kamere za audio i video snimanje na javnim mjestima data je 2024. godine i u Kantonu Sarajevo; dok se u HNK i Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde koriste dronovi.[51]

Kroz sva javna okupljanja koja smo analizirali konstantno se provlači **pitanje komunikacije,** odnosno vrijednost zajedničkih sastanaka, dostupnih rukovodilaca u nadležnim organima i jasnih uputstava. Ako je komunikacija dobra, i organizacija okupljanja je bila mnogo lakša. Međutim, u određenim slučajevima se dešavala *promjena tona u komunikaciji* od strane službenih lica onda kada organizatori okupljanja ospore neki njihov zahtjev ili kada dođe do različitih tumačenja službenika u pogledu određenih uslova koje treba ispuniti.[52] U ovom smislu, dobra komunikacija podrazumijeva više od pristojnosti i ona zahtijeva da građani/ke razumiju razlog mjere, znaju ko je za nju odgovoran i imaju stvarnu mogućnost da predlože alternativu. Kada tih elemenata nema, čak i ljubazan razgovor može prenijeti poruku da održavanje protesta zavisi od institucionalne dobre volje, a ne od standarda ljudskih prava.

Sloboda okupljanja ima i javnu dimenziju: **poruka protesta treba da stigne do ljudi i institucija kojima je upućena.** Novinari u tome imaju važnu ulogu, ali su istovremeno i svjedoci postupanja policije i drugih organa tokom skupa. Zato mogućnost da bez ometanja prate, snimaju i prenose događaje govori i o tome koliko su institucije spremne da njihov rad bude pod nadzorom javnosti.

Baš zbog ovih stvari posebna stavka u okupljanjima u 2025. i 2026. godini su bili i mediji. Misija OSCE-a je od početka 2025. do maja 2026. dokumentovala gotovo 60 incidenata protiv novinara u BiH, među njima napade, uskraćivanje pristupa informacijama, uznemiravanje i kampanje diskreditacije, ali taj zbir obuhvata njihov rad u različitim okolnostima, ne samo na protestima; dok baza *Safe Journalist* bilježi 35 napada na novinare u 2025. godini, isto bez navoda da li su napadi bili na protestima.[53] Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH je tokom 2025. i 2026.

---

[50] OSCE/ODIHR, *Surveillance of Peaceful Assemblies in the OSCE Region – Human Rights Implications and Strategies for Independent Monitoring,* [OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights, Warsaw: 2026, https://odihr.osce.org/sites/default/files/documents/publications/2026/10/Surveillance%20of%20Peaceful%20Assemblies%20WEB%202026_10_8.pdf], page 35; MUP-SBK; MUP-BPK; MUP-HNK; MUP-TK; MUP-USK; MUP-ZHK.

[51] *Pravilnik o dopuni pravilnika o načinu postupanja policijskih službenika Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo prilikom obavljanja policijskih poslova i primjene policijskih ovlaštenja,* [Službene novine Kantona Sarajevo, broj 27/2024], član 1; MUP-SBK; MUP-BPK; MUP-HNK; MUP-TK; MUP-USK; MUP-ZHK.

[52] AOIU.

[53] Rick Holtzapple, *World Press Freedom Day: Protecting Media Freedom Has Never Been More Critical*, [https://bih.osce.org/news/mission-bosnia-and-herzegovina/663613]. Maja Radević, *Bosna i Hercegovina – Indikatori*

godine zaprimilo i pet upozorenja/informacija koje se odnose na napade, prijetnje ili druge oblike ugrožavanja prava i sigurnosti novinara i medijskih radnika, uključujući i slučajeve povezane sa izvještavanjem sa javnih okupljanja.[54] Novinari i snimatelji su u ogromnom broju slučajeva mogli slobodno snimati, razgovarati s učesnicima i dokumentovati policijsko postupanje na okupljanjima. Međutim, novinarska svjedočenja opisuju i *grubo obraćanje* i *ograničavanje kretanja* od strane policijskih službenika, tako da situacija u odnosu između policije i novinara nije bila idealna.[55]

Čini se da u BiH nadležni organi imaju određeno znanje i iskustvo za profesionalno obezbjeđivanje protesta. Problem ipak predstavlja to što pozitivne prakse još uvijek **nisu dovoljno** *učvršćene* da bi bile jednako dostupne različitim grupama i *otporne na promjenu* ljudi ili *političkih okolnosti.* Uspjeh u osiguravanju određenog okupljanja ne bi trebalo da se mjeri samo time što je protest završen bez nereda, nego i time da njegovi učesnici imaju jasne razloge da vjeruju da će **svoje pravo moći koristiti ponovo,** pod jasnim i ravnopravnim uslovima.

nivoa slobode medija i indeks sigurnosti novinara 2025, [BH novinari: 2026, https://bhnovinari.ba/bs/2026/09/08/bosna-i-hercegovina-indikatori-nivoa-slobode-medija-i-indeks-sigurnosti-novinara-2025/].

[54] Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, *Odgovori na pitanja,* [broj UP-I-01-07-7-14-3/26]; MUP-BPK.

[55] Analiza obavljenih intervjua.

Pogled na odabrane specifične slučajeve

LGBT+ zajednica i pravo na slobodu okupljanja u BiH

I nama su trebale godine i godine da shvatimo kako ovaj aparat funkcioniše.[56]

Intervju III

U toku prošle i ove godine održane su šesta i sedma **bosanskohercegovačka povorka ponosa** u Sarajevu pod sloganima „Ljubav je zakon" (2025) i „Sve nam boje dobro stoje" (2026). Iako je položaj LGBT+ zajednice u BiH u nezavidnom položaju uz veoma vidljivu diskriminaciju, obje povorke su prošle bez velikih incidenata.[57]

Povorka ponosa (u daljem tekstu: Povorka) nije jedini oblik okupljanja LGBT+ zajednice u BiH. Filmski, kulturni i drugi javni događaji omogućavaju susrete i izražavanje i između godišnjih protestnih šetnji. Njihova dostupnost, međutim, **nije jednaka širom zemlje.** Pored činjenice da se Povorka godinama održava u Sarajevu, sličnih javnih okupljanja LGBT+ zajednice nema u drugim gradovima u BiH. Pored organizacionih i sigurnosnih izazova, razlozi za to leže i u širim društvenim okolnostima. Naime, društvo u BiH je obilježeno konzervativnim shvatanjem realnosti, izraženom homofobijom i ksenofobijom, kao i snažnim uticajem tradicionalnih rodnih obrazaca. Sve ovo direktno utiče na ostvarivanje slobode okupljanja LGBT+ zajednice i građana/ki koji podržavaju borbu ove zajednice za ravnopravnost.[58]

Lica koja zagovaraju prava i nediskriminaciju LGBT+ zajednice doživljavaju različite vrste vrijeđanja, i to na osnovu (pretpostavljene ili stvarne) seksualne orijentacije ili rodnog identiteta, uz homofobne i transfobne izraze i prijetnje usmjerene na ugrožavanje fizičke bezbjednosti, kao što su prijetnje nasiljem i smrću, a tu su isto tako i psovke i ucjene. Ove prijetnje nisu jedini pojavni oblik napada, jer se dešava i širenje lažnih informacija i dezinformacija o ljudima koji podržavaju LGBT+ prava ili LGBT+ zajednicu uopšte.[59]

Karakterističan slučaj, koji ujedno objašnjava kako *verbalno nasilje prerasta u fizičko* i koliko je u stvari *sloboda,* ne samo okupljanja, nekada nedostižna za LGBT+ zajednicu, jeste **napad na članove Organizacionog odbora** Bh. povorke ponosa u martu 2023. godine u Banjoj Luci. Napadu su prethodili govor mržnje, prijetnje i pozivi desničarskih organizacija da se okupljanje spriječi. Atmosferu netrpeljivosti dodatno su pojačale i izjave predsjednika RS i gradonačelnika Banje Luke umjerene protiv prava LGBT+ zajednice. Verbalno nasilje je na kraju kulminiralo fizičkim napadima, bez policijske zaštite napadnutih, jasno ukazujući na obrazac *normalizacije mržnje* prema LGBT+ zajednici i zagovornicima njenih prava.[60]

---

[56] *Intervju sa predstavnikom/predstavnicom iz organizacije civilnog društva,* [21. 8. 2026].

[57] Vid. Slađan Tomić, *Povorka ponosa u Sarajevu: Borba za pravo na brak,* [https://www.bbc.com/serbian/articles/c5y61lz1106o/lat].

[58] Samir Huseinović, *Parada ponosa u Sarajevu i granice vidljivosti,* [https://www.dw.com/sr/parada-ponosa-u-sarajevu-i-granice-vidljivosti/a-77642829].

[59] Sanja Ramić, *Izvještaj istraživanja o online nasilju i govoru mržnje online prema LGBTI osobama u Bosni i Hercegovini*, [Sarajevski otvoreni centar, Sarajevo: 2024, https://soc.ba/site/wp-content/uploads/2024/08/Izvjestaj-istrazivanja-o-online-nasilju-2024_8_22-BIH-WEB.pdf], stranice 14, 40-43.

[60] Ljupko Mišeljić, *Sezona lova: Policija u službi huligana*, [https://lupiga.com/vijesti/sezona-lova-policija-u-sluzbi-huligana]; ATV, *Otvoreno pismo Dodiku i Stanivukoviću zbog LGBT aktivnosti u Banjaluci*

Iako se napad desio 2023. godine, neadekvatno reagovanje policije, neadekvatna reakcija pravosudnih organa koji nisu još uvijek procesuirali odgovorne za napad, kao i istupi pojedinih nosilaca vlasti u javnosti u vezi sa ovim slučajem ozbiljno ukazuju na to da pripadnici LGBT+ zajednice **ne mogu na ravnopravnoj osnovi u cijeloj BiH da ostvare pravo na slobodu okupljanja.** Istina je da je Osnovni sud u Banjoj Luci prvostepenom presudom u građanskoj stvari utvrdio i diskriminaciju prema LGBT+ osobama zbog izjava koje je tadašnji predsjednik Republike Srpske davao u vrijeme događaja u Banjoj Luci, ali ta presuda ne zamjenjuje obavezu djelotvorne istrage fizičkog napada i utvrđivanja odgovornosti njegovih izvršilaca.[61]

Kada je u pitanju samo **iskustvo Povorke ponosa** i njenog organizovanja u Sarajevu, ono u određenoj mjeri pokazuje da LGBT+ osobe u glavnom gradu BiH *mogu ostvariti pravo na javno okupljanje,* ali i da ostvarivanje tog prava zahtijeva *znatno više pripreme* nego neka druga okupljanja. Naime, iskustvo organizacije Povorke pokazuje da pripreme i kontakti sa institucijama počinju i pola godine prije događaja. Pritom, organizatori moraju uskladiti prijavu skupa, rutu, saobraćaj, mjere zaštite i komunikaciju sa više institucija, dok istovremeno prate prijetnje i procjenjuju kako će se učesnici bezbjedno pridružiti okupljanju. Dakle, održavanje Povorke samo po sebi *ne znači* da su uspostavljeni uslovi u kojima se pravo na okupljanje ostvaruje bez pretjeranog opterećenja. Iza javno vidljivog događaja ostaju višemjesečne pripreme, pregovori sa institucijama, finansijski izdaci i odgovornost za bezbjednost koju organizatori osjećaju i prije i nakon okupljanja. Dobar pokazatelj koliko značajan i veliki teret mogu da budu finansijski izdaci predstavlja zapažanje Misije OSCE-a da su u ranijim godinama oni iznosili gotovo 100.000 KM za betonske barijere i metalne ograde, uz obavezu da se angažuje veliki broj redara koji bi pomogli u osiguravanju okupljanja.[62]

Među najvećim otvorenim pitanjima u vezi sa organizacijom Povorke i dalje ostaje **prebacivanje značajnog dijela tereta** bezbjednosti na organizatore, u šta spadaju zahtjevi koji se odnose, između ostalog, na ograde, privatno osiguranje, redare i dodatnu dokumentaciju. Svakako da potreba da policija procijeni stvarne rizike nije sporna, ali te mjere moraju da budu *obrazložene i srazmjerne,* a organizatori ne smiju biti dovedeni u položaj da od raspoloživih novčanih sredstava zavisi *mogu li uopšte održati miran skup.*

Kancelarija za demokratske institucije i ljudska prava je u svojoj ranijoj analizi dokumentovala značajne troškove dodatnih mjera nametnutih organizatorima sarajevske Povorke i izričito naglasila da obezbjeđivanje sigurnosti mirnog okupljanja spada *u izričitu odgovornost vlasti.*[63] U tom smislu, čak i uz uspješno održavanje Povorke ponosa, vlasti ni u prethodne dvije godine **nisu ispunile u potpunosti** svoje dužnosti u skladu sa standardima ljudskih prava.

– *traži se zabrana*, [https://www.atvbl.rs/vijesti/banja-luka/otvoreno-pismo-dodiku-i-stanivukovicu-zbog-lgbt-aktivnosti-u-banjaluci-trazi-se-zabrana-16-3-2023].

[61] Admir Adilović *et al., Rozi izvještaj 2026*: *Godišnji izvještaj o stanju ljudskih prava LGBTI osoba u Bosni i Hercegovini,* [Sarajevski otvoreni centar, Sarajevo: 2026, https://soc.ba/site/wp-content/uploads/2026/05/Rozi-izvjestaj-2026__bhs_web.pdf-14.10.pdf], stranice 13, 29-30, 61, 63.

[62] *Uživanje slobode mirnog okupljanja u Bosni i Hercegovini: zapažanja monitoringa Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini,* [Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi, Misija u Bosni i Hercegovini, Sarajevo: 2021, https://bih.osce.org/sites/default/files/f/documents/c/4/500560.pdf], stranica 22.

[63] *The Situation of Human Rights Defenders in Bosnia and Herzegovina: Good Practices and Protection Gap*, [OSCE/ODIHR: 2024, https://odihr.osce.org/sites/default/files/f/documents/4/4/574852.pdf], § 67-68.

Pored očigledne neusklađenosti sa međunarodnim standardima ljudskih prava, prebacivanje troškova obezbjeđenja Povorke na organizatore predstavlja i jasan *logički paradoks.* Naime, potreba za pojačanim mjerama bezbjednosti proizlazi u značajnoj mjeri iz prijetnji koje upućuju i prijetnje koju predstavljaju protivnici skupa. Ovakvom praksom stvara se apsurdna situacija u kojoj žrtve *finansiraju sopstvenu zaštitu od nasilja,* a lica koja generišu opasnost *ne snose nikakve posljedice,* dok javni organi, čija je primarna obaveza da o sopstvenom trošku garantuju sigurnost i slobodu javnog okupljanja, *izbjegavaju svoju institucionalnu odgovornost.*

U okviru same organizacije Povorke stečeno iskustvo, poznavanje procedura i kontakti sa nadležnim službama omogućavaju da se pojedini **nelegitimni i nesrazmjerni zahtjevi** od strane nadležnih organa ospore ili ublaže. U tom smislu, dostupnost prava zavisi i od resursa kojima organizatori raspolažu. Ti resursi nisu samo novac i utrošeno vrijeme nego i potrebno pravno i administrativno znanje, kao i emocionalno opterećenje povezano sa odgovornošću za učesnike.[64]

Međutim, sa druge strane, **odnos institucija** prema Povorci ponosa **nije nepromjenjiv.** Naime, saradnja sa pojedinim policijskim službenicima je *postala bolja* i *predvidljivija* i određene *mjere osiguranja su vremenom ublažene,* kao što je smanjivanje obima fizičkih prepreka, ublažavanje pojedinih zahtjeva i manje naglašeno prisustvo uniformisanih i posebno opremljenih policijskih snaga u odnosu na ranije godine. Tako je npr. uoči Povorke 2026. godine Uprava policije MUP-a Kantona Sarajevo najavila privremenu, *etapnu obustavu saobraćaja* duž rute, u skladu sa kretanjem učesnika;[65] takav pristup je u praksi pokazao da se skup može obezbijediti uz prilagođavanje saobraćaja njegovom toku. Takođe, i Ministarstvo saobraćaja KS je učinilo određene male korake da bi olakšalo zahtjeve za izmjenu režima saobraćaja, koji i dalje stoje na teretu organizatora, i to kroz jednostavan *online* formular.[66]

Zaštita od napada trećih lica takođe daje određenu sliku napretka u odnosu na period od prije nekoliko godina. Uoči Povorke 2025. godine napadnute su dvije kvir osobe iz Istanbula, koje su bile gosti manifestacije, dok se drugi napad desio neposredno nakon završetka Povorke, kada je jedna žena fizički napala osobu iz kvir zajednice, udarivši je u lice. Na posljednjoj Povorci postojala je brza reakcija policije u slučaju verbalnog napada, a policija se takođe zadržala u okolini nakon završetka skupa.[67] To su važni pokazatelji zaštitne funkcije, jer rizici za okupljene građane/ke ne prestaju završetkom zvanične šetnje.

Čini se da je kroz godine došlo i do **boljeg međusobnog razumijevanja** organizatora i institucija. Međutim, korektni međuljudski odnosi *ne otklanjaju problem* postupka u kojem organizatori moraju iznova pregovarati o uslovima ostvarivanja prava koja *već imaju* i koja im *institucije*

---

64 Analiza obavljenih intervjua.

65 MUP Kantona Sarajevo, *„BH povorka ponosa 2026" – izmjena režima saobraćaja,* [https://mup.ks.gov.ba/node/317969].

66 N1 BiH, *Organizatori pred BH. povorku ponosa u Sarajevu: „MUP naše proteste i dalje vidi kao visokorizične, a mi samo želimo slobodu",* [https://n1info.ba/vijesti/organizatori-pred-bh-povorku-ponosa-u-sarajevu-mup-nase-proteste-i-dalje-vidi-kao-visokorizicne-a-mi-samo-zelimo-slobodu/]; P-OSCE.

67 A.B., *Oglasili se iz Bh. povorke ponosa: Više članova LGBT zajednice napadnuto u Sarajevu,* [https://sefront2.oslobodjenje.ba/vijesti/bih/oglasili-se-iz-bh-povorke-ponosa-vise-clanova-lgbt-zajednice-napadnuto-u-sarajevu-1053547/]; Analiza obavljenih intervjua.

moraju obezbijediti. Zato je neophodno da dobre prakse postanu dio redovnog institucionalnog postupanja.

Javno okupljanje omogućava LGBT+ osobama da same govore o svojim pravima i da pokažu da pripadaju prostoru koji dijele sa ostalim građanima. Kada je u pitanju samo učestvovanje na Povorci, za dio LGBT+ zajednice to je prilika da se javno iskaže zahtjev za ravnopravnost. Međutim, za drugi dio ljudi javno pojavljivanje nosi rizik da će biti prepoznati, izloženi neprijateljskim komentarima ili pritisku u privatnom životu. Dakle, odluka o izlasku na ulicu donosi se i na osnovu *procjene lične bezbjednosti.* Održavanje Povorke ponosa zaista jeste važan pokazatelj napretka, ali samo po sebi **ne govori da svi pripadnici zajednice jednako slobodno mogu da učestvuju.**

Borba za zdravu životnu sredinu

> *Kada se ljudi naviknu na to da imaju mogućnost ostvarivanja nekog prava, kao što je pravo na korištenje javnog prostora, mislim da se malo teže predaju, odnosno ne puštaju to pravo tako lako.*[68]
>
> Intervju II

Borba za zdravu životnu sredinu u Bosni i Hercegovini otvorila je prostor za povezivanje građana oko interesa *koji prevazilaze nacionalnu, vjersku i političku pripadnost.* Zagađenje vazduha, ugrožavanje izvora pitke vode, uništavanje šuma i posljedice neodgovornog rudarenja ne zaustavljaju se na državnim, entitetskim, kantonalnim ili opštinskim linijama. Rijeke povezuju naselja i zajednice, a štetne posljedice aktivnosti na jednom području mogu osjetiti i stanovnici drugog. Jednostavno rečeno, potreba za čistom vodom, zdravim vazduhom i bezbjednim prostorom za život zajednička je *svima.*

Međutim, **vlast ne gleda uvijek blagonaklono** na ostvarivanje prava na slobodno okupljanje u okviru ekološke borbe. Kao primjer za ovo može da posluži planirano **okupljanje građana/ki sa Ozrena ispred Narodne skupštine Republike Srpske** u Banjoj Luci, koje je bilo zakazano za maj 2026. godine, kako bi građani/ke mogli javno da izraze protivljenje najavljenim rudarskim i geološkim istraživanjima na području planine Ozren. Ovo okupljanje je otkazano nakon što je policija donijela rješenje o zabrani održavanja okupljanja. Zabrana je donesena zbog toga što *predložena lokacija nije predviđena za održavanje javnih okupljanja* u skladu sa odlukama Grada Banja Luka, kao i zbog procjene da bi održavanje skupa *moglo dovesti do narušavanja javnog poretka.* Samo rješenje o zabrani dostavljeno je organizatoru *manje od 24 časa prije najavljenog početka okupljanja.* Pripadnici policije nisu dozvolili čak ni obraćanje medijima na trotoaru koji se nalazi uz zgradu skupštine, uz konstataciju da skupovi ne mogu biti organizovani na udaljenosti manjoj od 50 metara od štićenih objekata.[69]

---

[68] *Intervju sa predstavnikom/predstavnicom iz medijske organizacije,* [21. 8. 2026].

[69] Maja Isović Dobrijević, *Opasan udar na pravo građana: Policija zabranila protest ekoloških aktivista u Banjaluci,* [https://6yka.com/bih/opasan-udar-na-pravo-gradjana-policija-zabranila-protest-ekoloskih-aktivista-u-banjaluci/]; MUP Republike Srpske, *PU Banjaluka apeluje na poštovanje zakonskih propisa,* [https://mup.vladars.rs/lat/informisanje-javnosti/novost/43715/#jumptopost]; Vijesti/Fena, *Mješta*ni

Pri ovakvoj zabrani okupljanja otvorilo se pitanje zašto **policijski organi ne primjenjuju međunarodne standarde ljudskih prava** koji zahtijevaju da se svako ograničenje procjenjuje kroz test nužnosti i proporcionalnosti. Naime, sama činjenica da se skup održava u blizini posebno obezbjeđivanog objekta, odnosno na prostoru koji nije unaprijed određen za javna okupljanja, **ne bi trebalo automatski da vodi zabrani.** Mirna okupljanja se u načelu mogu održavati *na svim prostorima kojima javnost ima ili bi trebalo da ima pristup.* Nadležni organi su zato morali prethodno da *razmotre manje restriktivne mjere,* uključujući određivanje najbliže lokacije sa koje bi učesnici i dalje mogli da budu u vidnom i čujnom dometu institucije kojoj je protest upućen.[70]

Sa druge strane, borba za zdravu životnu sredinu tokom 2025. i 2026. godine pokazala je koliko je sloboda okupljanja **povezana sa mogućnošću građana da učestvuju u odlučivanju o razvoju svojih zajednica.** Protesti zbog rudnika uglja na Bukovoj Kosi kod Prijedora i protiv geoloških istraživanja u Jezeru predstavljaju dva posebno značajna slučaja zbog kontinuiteta građanskog otpora, povezivanja lokalnih inicijativa i istovremenog korišćenja protesta i sudskih postupaka.

Na **Bukovoj Kosi** nezadovoljstvo je povezano sa površinskom eksploatacijom uglja koju obavlja preduzeće „Drvo-export". Mještani su upozoravali na prašinu, neprijatne mirise i povremeno gorenje uglja, probleme sa izvorima pitke vode, oštećenja zemljišta i opasnost od klizišta. Za stanovništvo okolnih naselja rudarenje je zato postalo pitanje svakodnevne bezbjednosti, korišćenja imovine i mogućnosti ostanka na vlastitim imanjima.

Tokom proljeća 2025. protivljenje rudarenju preraslo je u **niz okupljanja u centru Prijedora.** Mirna protestna šetnja održana je 22. marta, a protesti su nastavljeni i narednih sedmica. U nekoliko mjeseci u ovom gradu je održano 13 protestnih okupljanja pod nazivom „Ustanak za opstanak", u organizaciji neformalne grupe građana „Prijedor se buni". Na okupljanju 3. maja učestvovali su građani iz više naselja, zahtjevi su obuhvatali zatvaranje rudnika, sanaciju zemljišta i zaštitu izvora pitke vode, a protest je neposredno bio usmjeren prema institucijama od kojih su građani/ke očekivali zaštitu. Veliki značaj ovog okupljanja bio je i u povezivanju seoskih zajednica sa stanovništvom grada, kako su posljedice rudarenja predstavljene kao zajednički problem prijedorskog područja.[71] Paralelno sa protestima vođena je pravna borba uz podršku Centra za životnu sredinu iz Banje Luke.

Policijski organi nisu pribjegavali razbijanju skupova, upotrebi sredstava prinude ili privođenjima. Okupljanja su bila mirna uz obraćanja aktivista i protestne šetnje.

U vezi sa ovim značajno je da se objasni i razumijevanje policijskog odnosa prema ekološkom otporu na prijedorskom području, za koji je relevantan i **sudski epilog** koji se desio 2025. godine, a koji se odnosi na raniji protest u Bistrici. Osnovni sud u Prijedoru oslobodio je aktivistu Jovana Lekanića odgovornosti za saobraćajni prekršaj povezan sa mirnim okupljanjem 18. septembra

Ozrena digli glas: *Policija zabranila okupljanje ispred NSRS,* [https://www.vijesti.ba/clanak/756936/mjestani-ozrena-digli-glas-policija-zabranila-okupljanje-ispred-nsrs].

[70] Vid. *inter alia,* GC37, §§ 19, 43, 53-56; JGFPA, §§ 29, 49-51.

[71] A. H., Ivana Erić, *Aktivista o eksploataciji uglja kod Prijedora: Bukova kosa postala tabu tema, radovi se izvode na trostruko većoj površini od dozvoljene,* [https://n1info.ba/vijesti/aktivista-o-eksploataciji-uglja-kod-prijedora-bukova-kosa-postala-tabu-tema-radovi-se-izvode-na-trostruko-vecoj-povrsini-od-dozvoljene/].

2023. Naime, tokom protesta mještana Bistrice protiv rudnika uglja Lekanić je parkirao automobil na makadamskom putu, a zatim je legao na put, čime je nakratko zaustavljen prolazak kamiona koji su prevozili lignit. Sud je utvrdio da se to dogodilo u okviru *spontanog i nenasilnog okupljanja* i *oslobodio ga odgovornosti* za saobraćajni prekršaj.[72] Dakle, policija pri procjeni protesta ne može posmatrati kratkotrajno ometanje saobraćaja izdvojeno od svrhe i okolnosti mirnog okupljanja. Ovaj ishod ne znači da je svaka blokada puta dopuštena već da se o odgovornosti ne može odlučivati bez razmatranja trajanja protesta, mogućih posljedica i njegovog javnog interesa. Ovu praksu bi policijski organi u BiH trebalo da poštuju i da svoje ponašanje usaglase sa međunarodnim standardima ljudskih prava.

Posebno je značajno i to da savremeni standardi zaštitu ekoloških prava i ekoloških protesta ne ograničavaju samo na aktivnosti koje su u svakom aspektu u skladu sa domaćim propisima. Naime, kao oblik protesta, određeni **akti građanske neposlušnosti** *zaštićeni su pravom na mirno okupljanje*. Mirni ekološki protesti, uključujući građansku neposlušnost, mogu izazvati različite stepene poremećaja u fizičkom prostoru (zauzimanjem određenih lokacija ili blokadama puteva), ali oni mogu, ako su mirni, da predstavljaju legitimno korišćenje javnih i drugih prostora i da po svojoj prirodi podrazumijevaju određeni stepen poremećaja svakodnevnog života. U skladu sa tim, mirni ekološki protesti uživaju zaštitu kada se održavaju.[73]

Drugi slučaj ekoloških protesta koji obrađujemo odnosi se na **Jezero i šire područje sliva Plive,** gdje su se građani/ke protivili geološkim istraživanjima povezanim sa kompanijom „SNK Metali", koja posluje u okviru grupacije poznate pod nazivom „Yugo Metals". Predmet zabrinutosti su bila istraživanja metalnih mineralnih sirovina, mogući uticaji na vodotokove i perspektiva buduće eksploatacije.

Građanski otpor dobio je širu organizacionu osnovu formiranjem *Koalicije za Plivu* 14. marta 2026. Na protestu održanom 18. aprila iste godine okupilo se nekoliko stotina ljudi, uz podršku građana/ki i aktivista iz drugih dijelova BiH. Poruka okupljanja povezivala je zaštitu rijeke sa mogućnošću lokalnog stanovništva da odlučuje o budućnosti svog kraja. Okupljanje je održano na igralištu Osnovne škole „Vuk Karadžić", što *nije bila prvobitna namjera organizatora,* kako je za prvu lokaciju protesta bila izabrana lokacija preko puta opštinske uprave. Ova promjena prostora je posebno relevantna za slobodu okupljanja jer bi prvobitna lokacija omogućavala neposredno upućivanje poruke organu čije postupanje građani/ke kritikuju.[74]

---

[72] RSE, *Protesti kod Prijedora zbog rudnika uglja bili u javnom interesu, odlučio sud,* [https://www.slobodnaevropa.org/a/rudnik-bistrica-bih-prijedor-presuda/33487640.html].

[73] Michel Forst, Special Rapporteur on Environmental Defenders Under the Aarhus Convention, *The Right to Peaceful Environmental Protest and Civil Disobedience, Note by the Special Rapporteur on Environmental Defenders,* [ECE/MP.PP/2025/44, https://unece.org/sites/default/files/2025-11/ECE.MP_.PP_.2025.44.E.pdf], pages 5-6; Michel Forst, Special Rapporteur on Environmental Defenders Under the Aarhus Convention, *Guidelines on the Right to Peaceful Environmental Protest and Civil Disobedience,* [ECE/MP.PP/2025/21, https://unece.org/sites/default/files/2025-11/ECE.MP_.PP_.2025.21.E.pdf], Guiding Principle 5 and Operational Principle 15.7.

[74] Dejan Rakita, *Građani sa protesta u Jezeru protiv rudnika i institucija koje ćute: Pliva nije na prodaju!,* [https://www.gerila.info/gradjani-sa-protesta-u-jezeru-protiv-rudnika-i-institucija-koje-cute-pliva-nije-na-prodaju/].

Na ovom protestu nije bilo fizičkih sukoba, policijske upotrebe sile, privođenja ili prekida skupa. Međutim, došlo je do *neprimjerene reakcije* načelnice Jezera i vladajuće lokalne stranke u Jezeru. Oni su aktiviste na protestu označili kao „socijalne kvaziekologe", aktivistima iz Mrkonjić Grada su poručili da proteste organizuju kod bušotine Kovačevac, a stanovnicima Jezera, Šipova i Mrkonjić Grada da organizuju proteste u Jajcu.[75]

Sarajevo 2026: spontana mobilizacija i protesti

> *Nama je jednostavno bilo dosta da šutimo i da niko stvarno ne reaguje. To što smo postigli mislim da je zapravo naš najveći uspjeh.*[76]
>
> Intervju VIII

Protesti koji su uslijedili nakon tramvajske nesreće u Sarajevu predstavljaju jedan od najizraženijih **primjera spontane građanske mobilizacije** u BiH tokom 2025. i 2026. godine. Oni su pokazali *in vivo* kako okupljanje koje u početku nastaje kao neposredna reakcija na tragičan događaj može za veoma kratko vrijeme da se razvije u *širi zahtjev za institucionalnom odgovornošću.* Ovaj slučaj je posebno značajan za analizu slobode okupljanja jer objedinjuje *više važnih pitanja*: zaštitu spontanih skupova, korišćenje centralnih saobraćajnica, vidljivost protesta prema institucijama kojima su zahtjevi upućeni, učešće maloljetnika, odnos policije prema učesnicima, kao i mogućnost da se protesti bez jedinstvene organizacione strukture kontinuirano održavaju i prilagođavaju razvoju događaja.

Tramvajska nesreća koja se desila kod Zemaljskog muzeja BiH 12. februara 2026. godine, u kojoj je nakon iskakanja tramvaja iz šina i udara u stajalište poginuo student Erdoan Morankić, dok je više osoba povrijeđeno, izazvala je snažan odjek u javnosti. Nesreća je pokrenula **niz građanskih okupljanja u Sarajevu.** Već narednog dana na mjestu nesreće okupili su se građani/ke, a među njima učenici i studenti. Početni skupovi imali su obilježja odavanja počasti i neposredne reakcije na događaj. U danima koji su uslijedili ovi skupovi prerasli su u proteste sa zahtjevima za utvrđivanje odgovornosti, sigurniji javni prevoz i uvid javnosti u tok istrage.

Protesti *nisu imali jednog organizatora* niti *unaprijed utvrđen plan* za više sedmica. U njihovom sazivanju i organizaciji učestvovalo je nekoliko neformalnih grupa, među njima i „Ne okreći glavu" i „Hoćel' ta promjena". U početku se nisu očekivale velike razmjere kasnije građanske mobilizacije, ali su na kraju protesti okupili veliki broj građana/ki Sarajeva. Pozivi su se objavljivali putem društvenih mreža, te je na taj način i sam proces okupljanja ljudi bio pojednostavljen. Takav način organizovanja omogućio je brzo okupljanje poslije nesreće, ali je značio i da su se poruke, govornici i zahtjevi mijenjali od skupa do skupa.[77]

---

[75] Lj.Đ. i N.N., *Vlasti opštine Jezero ljute na eko aktiviste zbog organizovanja i dolaska na protest u njihovom mjestu – iniciraju kontraprotest u Jajcu,* [https://odgovorno.ba/vlasti-opstine-jezero-ljute-na-eko-aktiviste-zbog-organizovanja-i-dolaska-na-protest-u-njihovom-mjestu-iniciraju-kontraprotest-u-jajcu/].

[76] *Intervju sa aktivistom/aktivisticom,* [25. 8. 2026].

[77] Analiza obavljenih intervjua.

Prvi dani okupljanja su bili naročito osjetljivi, kako je *Zakon o javnom okupljanju KS* predviđao prijavu organizovanog okupljanja pet dana unaprijed, odnosno najkasnije 48 sati unaprijed u naročito opravdanim okolnostima. Istovremeno, ovaj zakon je prepoznavao i *spontano okupljanje* kao reakciju na iznenadnu društveno važnu situaciju.[78] U ovom slučaju su *međunarodni standardi bili ispoštovani.* Naime, spontani mirni protesti su uživali zaštitu, a izostanak prethodne prijave sam po sebi nije opravdavao njihovo rastjerivanje, pa su u ovom pogledu nadležne institucije postupile u skladu sa standardima ne miješajući se u pravo građana na slobodno okupljanje.

Okupljanja su često počinjala kod Zemaljskog muzeja, nakon čega su učesnici izlazili na glavnu saobraćajnicu i kretali se prema Vladi KS, Tužilaštvu ili drugim mjestima gdje se nalaze javne vlasti. Korišćeni su transparenti, javna obraćanja, minute ćutanja, ponavljane šetnje i privremene blokade saobraćaja. Time je protest istovremeno ostajao vezan za konkretan događaj i bio je jasno vidljiv institucijama kojima su zahtjevi bili upućeni. Nekoliko hiljada ljudi okupilo se 14. februara, dok je na sedmom protestu, 21. februara, prema procjeni Uprave policije MUP-a KS, učestvovalo oko 6.000 građana. Taj skup je, prema istoj informaciji, protekao bez zabilježenih incidenata. Broj učesnika nije bio jednak svakog dana: na šestom okupljanju, 18. februara, zabilježeno je oko 200 građana.[79]

Najizraženiji spor o mogućnosti učešća u protestima ticao se **srednjoškolaca.** Učenici su javno govorili da im pojedine škole *ne dozvoljavaju odlazak na okupljanja,* a zabilježena su i svjedočenja o zaključanim školskim vratima i prijetnjama neopravdanim časovima. Ministarstvo za odgoj i obrazovanje KS odbacilo je tvrdnje da je školama dalo instrukciju da kažnjavaju ili legitimišu učenike zbog protesta i poručilo da ne osporava njihovo pravo da traže pravdu. Na skupu 21. februara među javno pročitanim zahtjevima našlo se i samo pravo na slobodu okupljanja, uz zahtjev da prestanu pritisci na učenike i druge učesnike. Zbog ovih problema dostavljena je i anonimna žalba Instituciji ombudsmana/ombudsmena za ljudska prava u BiH.[80] Kao što smo već naglasili, pravo na mirno okupljanje pripada i maloljetnim učenicima, što izričito priznaje *Konvencija o pravima djeteta.* Dakle, škola može primjenjivati pravila o pohađanju nastave i evidentiranju izostanaka, ali samo učešće na mirnom protestu *ne bi smjelo biti razlog* za prijetnje ili disciplinske mjere.

Policija je bila prisutna, osiguravala je skupove i regulisala je saobraćaj. Ovo je bilo *ispravno postupanje* policije, s obzirom na to da zauzimanje saobraćajnice samo po sebi nije pretvoreno u razlog za opštu zabranu ili rastjerivanje demonstranata. Istovremeno, činjenica da je skup održan ne govori sve o iskustvu pojedinačnih učesnika. Postojale su interakcije u kojima su policijski službenici

[78] ZJO-KS, članovi 8, 10.

[79] Analiza obavljenih intervjua; RSE, *Na protestu u Sarajevu zbog tramvajske nesreće zatražene mjere za pitanja sigurnosti*, [https://www.slobodnaevropa.org/a/sarajevo-protest-tramvaj-nesreca/33681485.html]; Radiosarajevo, *Protesti | Više hiljada građana danas na ulicama Sarajeva: Mladi traže ostavku Vlade KS,* [https://radiosarajevo.ba/vijesti/lokalne-teme/protesti-gradjana-sarajeva-mirno-okupljanje-zaellu/625728]; M. Až., *MUP KS: Na protestima u Sarajevu je bilo oko 6.000 građana,* [https://avaz.ba/vijesti/bih/1024643/mup-ks-na-protestima-u-sarajevu-je-bilo-oko-6-000-gradjana].

[80] Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, *Preporuka u vezi sa žalbom građana Sarajeva,* [broj: Ž-SA-05-348/26].

pružali podršku okupljenima, ali i postupanja prema određenim grupama **koja su bila „grublja" i stroža,** a postoje svjedočenja i o naguravanju i napetim intervencijama od policijskih službenika.[81]

Policija je saopštila i da je tokom protesta 15. februara privela pet osoba, a među njima četiri maloljetnika, navodeći da su kod njih pronađeni nedozvoljeni predmeti.[82] Dok je na opštem nivou policija omogućavala održavanje protesta, regulisala saobraćaj i nije posezala za opštim zabranama ili rastjerivanjem, pojedinačne intervencije prema učesnicima morale su i dalje *ispunjavati zahtjeve* zakonitosti, nužnosti i proporcionalnosti. Posebna pažnja bila je potrebna kada su se mjere primjenjivale prema maloljetnicima, kao i u situacijama u kojima policijsko postupanje može imati odvraćajući efekat na dalje učešće u protestima.

Protest **održan 6. marta** vremenski je bio povezan sa sjednicom Skupštine Kantona Sarajevo na kojoj se odlučivalo o ostavci premijera i Vlade. Organizatori su, dakle, prilagođavali vrijeme i mjesto okupljanja trenucima u kojima su institucije razmatrale pitanja zbog kojih su građani izašli na ulicu. Okupljanja su zabilježena i kasnije tokom marta, pa se njihovo trajanje ne može ograničiti samo na prvih nekoliko dana poslije nesreće. Skupština KS prihvatila je *ostavku kantonalnog premijera* Nihada Uka, koji je rekao da je taj njegov čin „direktan odgovor" na tramvajsku nesreću u Sarajevu u kojoj je poginula jedna osoba. Kantonalna vlada saopštila je da su stari tramvaji povučeni iz saobraćaja do dodatnih provjera njihove sigurnosti. Premijer je proteste javno povezao sa svojom odlukom i naveo da vlast prati zahtjeve iznesene u medijima i na društvenim mrežama.[83]

U cjelini, ovi protesti su pokazali *i ostvarivanje prava,* ali i *određene prepreke* koje ga prate. Veliki broj građana/ki, uključujući maloljetnike, mogao je da se okuplja, kreće centralnim ulicama i javno zahtijeva odgovornost. Policijsko osiguranje najbrojnijih šetnji predstavljalo je omogućavanje tog prava. Istovremeno, navodi o pritiscima u školama, iskustva različitog policijskog pristupa i nedoumice o procedurama koje su imali organizatori ukazuju na to da je i dalje neophodan napredak u odnosu nadležnih organa prema slobodi okupljanja.

---

81 Analiza obavljenih intervjua.

82 Radio Sarajevo, *MUP KS o incidentu tokom protesta u Sarajevu: „Pet osoba je u službenim prostorijama policije"*, [https://radiosarajevo.ba/vijesti/crna-hronika/mup-ks-o-incidentu-tokom-protesta-u-sarajevu/625803].

83 Hayat, *Završeni deveti protesti studenata: Pozivaju građane da im se pridruže na okupljanju 14. marta,* [https://www.hayat.ba/news/article/zavrseni-deveti-protesti-studenata-pozivaju-gradane-da-im-se-pridruze-na-okupljanju-14-marta/69aa982d25706894f978cdec]; RSE, *Skupština Kantona Sarajevo prihvatila ostavku premijera Uka,* [https://www.slobodnaevropa.org/a/kanton-sarajevo-uk-ostavka-prihvacena/33698159.html]; Radio Sarajevo, *Nihad Uk: „Nisam pobjegao. Svi stari tramvaji su jutros povučeni iz upotrebe"*, [https://radiosarajevo.ba/vijesti/lokalne-teme/nihad-uk-odrzao-konferenciju-za-medije/626001].

Zaključak

Sloboda mirnog okupljanja u BiH tokom posmatranog perioda bila je **ostvariva,** ali i *nejednako dostupna.* Građani/ke su se okupljali radi zaštite životne sredine, radnih prava, ravnopravnosti i zahtjeva za institucionalnom odgovornošću, a brojni skupovi održani su uz profesionalno policijsko obezbjeđenje i bez ozbiljnijih incidenata. Istovremeno, dokumentovani slučajevi pokazuju da ostvarivanje ovog prava ponajprije zavisi od zakonskog režima koji se primjenjuje, ali i mjesta održavanja, teme okupljanja, postupanja nadležnih organa i resursa organizatora. Zbog toga se stvarno stanje slobode okupljanja ne može procijeniti samo prema broju održanih protesta ili odsustvu fizičkog nasilja. Jednako je važno *pod kojim uslovima građani/ke izlaze u javnost* i *kakve posljedice zbog toga mogu očekivati.*

Jedan od osnovnih nalaza izvještaja jeste **razlika između unapređenja propisa i promjene institucionalne prakse.** Ranije usvojeni zakoni u BD i više kantona u FBiH pružili su bolju osnovu za zaštitu mirnih okupljanja, dok u RS i dijelu kantona značajni *nedostaci pravnog okvira ostaju neriješeni.* Međutim, ni povoljnija zakonska rješenja *nisu* svuda *dovela do napuštanja ranijih obrazaca* postupanja. Razlike postoje između entiteta, kantona i lokalnih zajednica, ali i unutar iste nadležnosti jednog ministarstva. Dalje, kvalitet zaštite prava zavisi i od razumijevanja policijske uloge, načina procjene rizika i spremnosti institucija da protest prihvate kao redovan oblik građanskog učešća.

Prepreke u vezi sa ostvarivanjem prava na slobodu okupljanja su se često pojavljivale i **prije samog okupljanja.** Različite procedure, dodatna dokumentacija, saobraćajne saglasnosti i troškovi obezbjeđenja zahtijevali su vrijeme, novac i poznavanje rada institucija. Organizatori sa pravnom podrškom, iskustvom i pristupom medijima *lakše su osporavali* ili *ublažavali pojedine zahtjeve.* Sa druge strane, građani/ke koji prvi put organizuju protest nalazili su se u nepovoljnijem položaju. Takva praksa u stvari ukazuje na to da **postoji razlika** između *formalno jednakog prava* i *stvarnih mogućnosti njegovog korišćenja* te da se ostvarivanje slobode okupljanja nekada djelimično pretvara u pitanje finansijske sposobnosti i umješnosti pregovaranja sa institucijama.

Poseban problem u posmatranom periodu predstavljali su **zabrane, ograničenja ruta i izmještanje skupova** sa prostora važnih za njihovu poruku. Pozivanje na moguće negativne reakcije drugih građana, opšte bezbjednosne razloge ili proceduralne nedostatke nije uvijek bilo praćeno dovoljno konkretnim obrazloženjima. Ograničenja bez pisanih odluka, kao i odluke dostavljene neposredno prije najavljenih okupljanja dodatno su otežavali njihovo pravovremeno osporavanje.

Ni sam **odnos policije** prema okupljanjima **nije bio jednoznačan.** Analizirane slučajeve *nije* prvenstveno *obilježavala rasprostranjena upotreba fizičke sile,* a zabilježeni su i primjeri pravilnog regulisanja saobraćaja, zaštite učesnika i korisne komunikacije sa organizatorima. Istovremeno, policijski pozivi, legitimisanje, prekršajni postupci i nejasno obrazložene mjere u stvari su bili i mogući instrument odvraćanja od realizacije okupljanja i dolaska na određene skupove.

Teret prepreka vezanih za okupljanja **nije bio jednak za sve.** Tako je održavanje Povorke ponosa u Sarajevu pokazalo da postoji mogućnost javnog izražavanja zahtjeva LGBT+ zajednice. Međutim, to pravo se realizovalo uz *mnoge dodatne uslove* kojima ne bi trebalo da se uslovljavaju organizatori. Pored toga, mladi koji su željeli da se okupljaju suočavali su se sa *pritiscima u školama,* osobe sa invaliditetom se i dalje suočavaju sa *nepristupačnim prostorima,* čime im se onemogućava

učestvovanje na određenim okupljanjima, dok su pojedini učesnici protesta bili *suočeni sa strahom od posljedica* u porodici, na poslu ili u lokalnoj zajednici.

Ipak, u cijeloj priči oko slobode okupljanja u BiH u 2025. i 2026. godini postoje i određeni **pozitivni primjeri,** koji pokazuju da postoje i znanje i mogućnosti za drugačije postupanje. *Omogućavanje spontanih protesta i šetnji* centralnim sarajevskim ulicama nakon tramvajske nesreće, *donekle unaprijeđena saradnja* pri obezbjeđivanju Povorke ponosa, *mirno održavanje* određenih ekoloških i drugih protesta, kao i *sudsko osporavanje neosnovanog sankcionisanja* zbog izražavanja bunta predstavljaju važne oslonce za zaštitu prava. Međutim, ključni izazov ostaje da takva iskustva postanu *dosljedna institucionalna praksa* i da budu na *jednak način primjenjivana širom države.* Na kraju, stvarna sloboda okupljanja podrazumijeva da **građani mogu javno izraziti neslaganje bez neopravdanih prepreka** i sa **opravdanim očekivanjem** da će njihovo **pravo biti zaštićeno,** nezavisno od toga gdje žive, koliko sredstava imaju i prema kome upućuju kritiku.

Preporuke

Preporuke državnim, entitetskim, kantonalnim i lokalnim vlastima u Bosni i Hercegovini	Narodna skupština Republike Srpske i skupštine Kantona Sarajevo, Tuzlanskog kantona, Bosansko-podrinjskog kantona i Hercegovačko-neretvanskog kantona treba da usklade svoje zakone o okupljanju sa međunarodnim standardima ljudskih prava, koristeći već usvojena rješenja u Bosni i Hercegovini koja su saglasna sa tim standardima kao polaznu osnovu.
	Svi nadležni organi treba da tretiraju prijavu skupa kao obavještenje koje omogućava njegovu organizaciju, a ne kao zahtjev za dozvolu.
	Policija treba da omogući okupljanje na mjestu na kojem poruka dopire do onih kojima je upućena.
	Nadležni organi treba da prestanu prebacivati na organizatore mirnih okupljanja nesrazmjerne troškove. Troškove je javna vlast dužna da osigura u okviru pozitivne obaveze da omogući mirno okupljanje.
	Zakonima i praksom treba obezbijediti djelotvoran i dovoljno brz pravni lijek protiv zabrane ili drugog značajnog ograničenja okupljanja, tako da nadležni organ ili sud, gdje god je to moguće, može odlučiti prije planiranog vremena održavanja skupa.
	Nadležni organi treba da preispitaju i izmijene odredbe u zakonima ili odluke na lokalnom nivou kojima se javna okupljanja unaprijed ograničavaju na mali broj lokacija.
	Nadležna ministarstva obrazovanja treba da izrade jasne smjernice o učešću učenika u mirnim okupljanjima, u kojima će se razlikovati primjena opštih pravila o pohađanju nastave od nedopuštenog kažnjavanja ili odvraćanja učenika i učenica od učešća u mirnom okupljanju.
	Ministarstva unutrašnjih poslova u Bosni i Hercegovini i Policija Brčko distrikta Bosne i Hercegovine treba da uvedu jasna pravila za procjenu broja policajaca, angažovanje specijalnih jedinica, legitimisanje i snimanje učesnika.
	Sve policijske uprave treba da odrede kontakt osobu za organizatore okupljanja i omoguće elektronsko obavještenje o održavanju okupljanja, uz zadržavanje drugih dostupnih načina obavještavanja.
	Policija, lokalne vlasti i drugi nadležni organi, u saradnji sa organizatorima, treba da prilikom planiranja saobraćajnih usmjeravanja, policijskih barijera i pristupa mjestu okupljanja omoguće pristupačne rute dolaska, kretanja i odlaska sa okupljanja.
	Ministarstva unutrašnjih poslova u Bosni i Hercegovini i Policija Brčko distrikta Bosne i Hercegovine treba da objavljuju uporedive godišnje podatke o zabranama, promjenama ruta, prekršajnim nalozima, upotrebi sile i ishodima pritužbi u vezi sa slobodom okupljanja.
	Svi nadležni policijski organi treba da usvoje i primjenjuju jasne operativne smjernice kojima se novinarima, posmatračima okupljanja i braniteljima ljudskih prava omogućava da slobodno prate javna okupljanja.
	Ministarstva unutrašnjih poslova u Bosni i Hercegovini i Policija Brčko distrikta Bosne i Hercegovine treba da uspostave redovne praktične obuke policijskih službenika o mirnim okupljanjima.
	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine trebalo bi da se aktivnije uključi u praćenje/monitoring slobode okupljanja uz redovno pravljenje izvještaja o poštovanju ove slobode u kantonima, entitetima i distriktu.

Preporuke međunarodnoj zajednici u Bosni i Hercegovini	
	Organizacija za evropsku bezbjednost i saradnju, Evropska unija, Savjet Evrope i drugi međunarodni akteri treba da nastave stručnu podršku reformi zakona, kao i da prate primjenu novih zakona.
	Treba podržati nezavisno praćenje okupljanja i objavljivanje nalaza o postupanju policije.
	Međunarodni akteri treba da podrže razvoj zajedničkih standarda za prikupljanje podataka o javnim okupljanjima u Bosni i Hercegovini.
	Treba obezbijediti podršku za pravnu pomoć organizatorima i učesnicima koji osporavaju zabrane, prekršajne naloge ili nesrazmjerne troškove okupljanja.
	U razgovorima sa vlastima u Bosni i Hercegovini treba tražiti mjerljive rezultate: manje neobrazloženih ograničenja, djelotvorne pravne lijekove i javno dostupne podatke o policijskom postupanju.

Preporuke aktivistima i aktivistkinjama	
	Sačuvati sve prijave/obavještenja o okupljanjima, odgovore organa i svu komunikaciju o mjestu, ruti i bezbjednosnim uslovima. Ako se od strane institucija traži određena promjena, zatražiti pisanu odluku i obrazloženje.
	Prije skupa dogovoriti ko komunicira s policijom, ko bilježi eventualne incidente i kome se učesnici mogu obratiti za podršku.
	Bilježiti konkretne činjenice o ograničenjima i postupanju policije, uključujući vrijeme, mjesto, izrečeni razlog i ishod, uz zaštitu privatnosti učesnika.
	Kada se okupljaju maloljetnici ili druge osobe kojima je potrebna dodatna podrška, unaprijed planirati pristupačnost, jasne informacije i način prijavljivanja problema.
	Povezivati organizatore iz različitih dijelova Bosne i Hercegovine i razmjenjivati iskustva o prijavljivanju skupova, pravnoj pomoći i uspješnim oblicima saradnje sa institucijama.